

DOS IMPERIALISMES CARA A CARA

Les negociacions i les sancions

Fa quinze dies escrivíem ací mateix les darreres impressions que ens arribaven del conflicte italo-etíop.

Des de llavors ençà ha estat possible de constatar una sensible evolució en la contesa, sense voler dir que no subsisteixin els factors que podrien provocar, en un moment donat, una espantosa conflagració. Indubtablement avui ens trobem, sobretot, davant un destriament absolut de posicions i ja no hem de fiar a la hipòtesi les nostres apreciacions sobre el descabellament diplomàtic de la situació. Potser el poc interès que presenten les notícies del front militar, on es veu que actua activissimament la censura, ens inclinen a donar més importància al front diplomàtic, i dintre aquest, a tot el que podria afectar l'ordre europeu.

Perquè no hi ha dubte que les repercussions europees del conflicte, tot i ésser avui imprevisibles, pesen poderosament en l'ànim dels dirigents polítics, convençuts com estan que ens trobem davant un tombant decisiu en la política general d'Europa. La nerviositat de l'ambient, certes mesures excepcionals que apunten, çà i là, en algunes nacions, tot deixa creure que, si més no, la disputa deixarà amargs records per liquidar quan sigui hora. Raó de més, ens sembla, per parlar amb claredat i assenyalar a l'opinió pública els perills immediats per prevenir els mals futurs.

Fa una quinzena de dies, les notícies que teníem sobre els projectes de conciliació es reduïen a unes vagues informacions sobre determinades gestions que la diplomàcia vaticana havia fet a París. Insinuàvem nosaltres que, de fet, aquestes suggestions vaticanistes devien haver sortit de «l'altra Roma». En efecte, el govern italià va comunicar, per mitjà de l'ambaixador sir Eric Drummond, al govern anglès i, naturalment, a Laval, que basant-se en la distinció entre l'Etiopia pròpiament dita i les «colònies» d'Etiopia, ço és Ogaden, Harrar i Tigré, es proposava fer les següents peticions:

1.ª Que el Tigré, separat d'Etiopia, es constituïxi en reialme independent sota el protectorat italià.

2.ª Que les regions d'Harrar i Ogaden siguin sotmeses, a profit d'Itàlia, al règim de mandat.

3.ª Que s'estableixi sobre la resta d'Etiopia un condomini que respectarà els drets de les nacions anglesa, francesa i italiana, la qual cosa permetrà el desarmament d'Etiopia.

Itàlia, en aquestes suggestions, afegia que desitjava negociar directament amb Anglaterra i França. Negligia, ben entès, la S. de les N. i adhuc Etiopia.

Anglaterra, no pas d'una manera directa, féu entendre de seguida que trobava aquestes suggestions inacceptables. Es comprèn que des d'un punt de vista específicament britànic, l'Imperi no pugui aprovar el pla del Duce. En el cas d'acceptar-se el pla, Harrar s'uniria a Eritrea, deixant la Somàlia anglesa sense comunicació amb Etiopia. Fóra molt difícil que Anglaterra acceptés sense protesta la pèrdua dels avantatges que li reserven els tractats de 1906 i 1925. Segons aquests contractes, l'Imperi Britànic pot construir un ferrocarril de Sudan a Zeila, port de la Somàlia anglesa, on s'estan portant a cap millores que el faran apte per vaixells de gran calat. Anglaterra tindria un gran interès a crear aquesta nova ruta imperial, i enllaçar directament el Sudan amb el Mar Roig.

El 30 d'octubre dos periòdics anglesos, el *Daily Telegraph* —que hom creu òrgan d'Eden— i el laborista *Daily Herald*, parlen extensament dels projectes de solució. La informació del primer es pot resumir així: Laval va obtenir, dies ençà, un projecte de Mussolini on constaven les grans línies del que podria ésser la base d'un arranjament. Aquestes proposicions no podien ésser acceptables pel Negus ni per la S. de les N. Els governs de París i Londres han cregut convenient sotmetre als interessats proposicions que s'estimessin acceptables per tots. En efecte, el govern de Londres va enviar Peterson, expert del Foreign Office, a París, i, per la seva part, el Quai d'Orsay designava Saint-Quentin per a representar-lo. Segons el *Daily Herald*, el pla redactat a París per aquests dos senyors conté les bases següents:

1.ª Rectificació de fronteres que significaria la cessió a Itàlia de la major part del Tigré, comprenent Adua, però excloent Axum; cessió d'Ogaden i de la major part de la Dankalia.

2.ª El Sud del país seria separat de les províncies amhàriques i col·locat sota un règim especial que seria, de fet, un control italià.

3.ª Abissínia tindria una sortida al mar, per Zeila, o millor, per territori italià.

4.ª Les províncies amhàriques deixades a l'emperador serien col·locades sota el control del «règim de consellers de la Societat de les Nacions», suggerit pel Comitè dels Cinc, i el conseller en cap seria italià.

5.ª L'exèrcit etíop seria transformat en una gendarmeria manada per oficials estrangers, els quals, en una certa proporció, serien italians.

L'Agència Havas publicava, el mateix dia, un aclariment de Londres, segons el qual «les negociacions entre experts, a París, no

comprometien els respectius Governos». La mateixa Agència informava, també el 30 d'octubre, de l'entrevista que celebraren a Roma els senyors Mussolini i Drummond, la importància de la qual «consisteix en la represa de relacions entre Roma i Londres, després un temps en el qual el contacte s'havia mantingut per París».

L'entrevista del Duce i el representant anglès a Roma, junt amb la notícia del pla dels experts, havia donat esperances als italians que s'anava a entrar en les negociacions directes entre els governs de Roma

Hongria, si compta amb la complicitat de poderoses influències dintre els Estats europeus, podrà resistir molt temps les mesures coercitives de Ginebra. Però per a Itàlia resulta molt més perillós l'aspecte financer de les sancions. Es calcula que la campanya militar costarà a Itàlia de 400 a 500 milions de lires cada mes. L'aplicació de sancions potser no condemna a la fam el poble italià, però impossibilita el govern de trobar els recursos fiscals necessaris a la continuació de la guerra. Anglaterra i els Estats Units no concedeixen crèdits: quina serà, doncs, la situació financera d'Itàlia dintre breu temps? Només cal esmentar el fet que a partir d'aquest mes, el govern italià ha prohibit la publicació de les estadístiques que fan referència al Banc d'Itàlia i a la situació monetària del país.

La gran incògnita continua essent Anglaterra. Si els designis futurs del govern conservador (sembla, decididament, que els conservadors obtindran un triomf) deuen deduir-se dels discursos de Baldwin, Hoare, Churchill i altres prohoms conservadors, Anglaterra continuarà la política que ha sostingut sempre. El so de l'oposició, liberal i laborista, és un altre. Sense esmentar les paraules terribles de Snowden, volem remarcar un recent discurs de Herbert Samuel, cap del partit liberal. Segons aquest polític, el partit conservador, amb el seu programa de rearmament, intenta resoldre el conflicte, si convé, al marge de la S. de les N., el fracàs de la qual molts donen per descomptat.

Aquestes declaracions de Herbert Samuel fan una gran impressió i no contribueixen pas a desmentir-les o paliar-les els rumors difosos aquests dies sobre unes divergències entre Hoare i Eden. S'insinua també que, passades les eleccions, desapareixerà la cartera de ministre prop de la S. de les N., i Eden passaria a Marina. Winston Churchill serà una mena de controlador dels tres ministeris de la defensa, Guerra, Marina i Aire, i sota la seva inspiració es portarà a cap l'anunciat rearmament.

De moment, França i Anglaterra han arribat a un acord relativament a l'assistència en cas d'agressió a l'esquadra anglesa en el Mediterrani. El comunicat francès, laconic i inexpressiu, deixa entendre més que no diu. És evident que, d'acord amb l'article 16, paràgraf tercer, França deu recolzar Anglaterra en cas d'agressió. Però el que significa el comunicat francès és que França reconeix que l'ordre de mobilització de l'esquadra metropolitana al Mediterrani fou donada d'acord amb les disposicions del Pacte, és a dir, no fou un «acte unilateral» d'Anglaterra. Això en termes jurídics. Els Estats majors i els tècnics navals de París i Londres segurament ho han interpretat en termes més concrets.

Anglaterra es prepara. És tan evident, que no dubtem gens de la veritat de la informació del *Manchester Guardian* de dissabte, segons la qual el govern de Londres havia estudiat l'eventualitat de la creació de noves bases navals al Mediterrani, en territoris estrangers. Afegia la informació que a Londres predominava la creença que la superioritat naval anglesa al Mediterrani estava amenaçada com no ho havia estat mai des de l'època napoleònica.

Aquesta és, ens sembla, a grans trets, la situació actual del conflicte italo-etíop. Les eleccions angleses s'efectuen el dia 14, l'aplicació de sancions comença el dia 18. Els objectius immediats en el front militar, a no ésser que es produeixin possibles sorpreses, no creiem que puguin modificar aquest compàs d'espera fins aquestes dues dates.

FERMÍ VERGES

organitza per al dia 11 de novembre una sessió de cinema.

Es poden adquirir localitats a la nostra Administració.

MIRADOR INDISCRET

Vivor pagesa

En Jover i Nonell anà, temps passat, a donar una conferència a una societat agrícola del Penedès i els membres de la junta triaren el pagès més eixerit per a fer la presentació. L'home volgué ésser curt i concís:

—No cal que us presenti el senyor Jover, perquè tots sabeu que és un peix que es porta l'oli.

La junta trobà aquella presentació molt pobre i recomanà al col·lega que, una altra vegada, la fes més florida. En la següent conferència, que anà a càrrec d'En Cirera, el trempat agricultor penedesenc s'aixecà i digué, convençut:

—El que avui ve a parlar-vos és un calamar que es porta la tinta i en té per a emplenar tots els tinters dels jutjats municipals i de primera instància.

Un coterrani de Bové

Llavors dels Ajuntaments automàtics, a Vilafranca se'n constituí un que es podia pagar entrada per assistir a les seves sessions. A la reunió prèvia es distribuïren els càrrecs i, en designar el president de la «Comissió de Hacienda», l'alludit exclamà:

—Ai, ai; que té una hisenda l'Ajuntament?

Fent pujar la calç

L'escultor Pere Jou ha realitzat una gran propaganda per tal que la gent de Sitges torni a emblanquinar les fatxades, tota vegada que, a còpia d'estucats de flam i crocant, ha deixat d'ésser la vila blanca. L'alcalde, complaent l'artista, ha publicat un ban de tons enèrgics, que ha produït gran sensació. Un calçofil cent per cent advertí, però:

—Ja veurem si el complirà el senyor rector emblanquant la campida imitant pedra de l'església i el campanar!

La propietat és la propietat

Els elements directius de la Cambra de la Propietat han passat molt males estones, perquè no saben què fer amb la dimissió del càrrec de president presentada per En Pich i Pon. El dubte creixia a mesura dels plans de la senyora Ibarrola de Batista, presidenta de les propietàries urbanes:

—Pobre! Si es un bonachón y en extremo deditoso! Tan simpático!

En Mas Yebra, que ja es començava a entendre, tallà en sec:

—Nada, nada: la propiedad no admite antinómicos!

No es pot dir blat...

Els capbares d'A. P. C., en canvi, no sabien amagar la satisfacció sincera que els produïa el contratemps radical:

—Gracias a Dios que nos vemos libres de malas compañías!

—Quien mal anda, mal acaba!

El noi Bosch Labrús, pensant en el seu pare, soci del Club Republicano del Passeig de Gràcia, es sentí molestat, i sentencià:

—Adhuc sub iudice lis est, o sea: El pleito está aún ante el juez.

Tots els circumstants quedaren amb un pam de boca.

L'anèdota - llamp

El sastre.—On vol que li posi els traus?

En Pich.—Ai, no em parli de Strauss!

L'ambició perdé Napoleó

Rodrigo de Emo que, en penetrar diven-dres al departament de secretaria d'A. P. C.,

duia un sobre-carta a la mà, fou interrogat per una jap:

—El nombramiento de presidente de la Generalidad, ¿quiza? Será Anguera de Sojo?

—Quia! Si hubiese sabido esperar... Pero ahora ya estará sonando escalar la presidencia cumbre!

Teatre sumptuari

Els papirusos Navarro i Torrado no han pogut pelirrojar el públic barceloní, a desgrat de la pompa litúrgica de l'escena. La senyora Irene López Heredia, després d'aparèixer com un Sagrat Cor amb túnica or lamé i capa vermella, surt amb un deshabillé tan transparent que no cal endevinar res.

—Quin contrast! —exclamava un espectador.

—Es per a fer content a tothom, home!

—aclari la seva muller.

La gabardina d'En Cambó

En Cambó té fama de no haver fet mai xistos, de no conèixer-se d'ell cap anèdota. No obstant i això, aquests dies n'hem sabut una que val la pena d'ésser referida.

Era en els vells temps de la Mancomunitat. El temps estava insegur, i En Cambó, que va haver d'anar a veure En Prat de la Riba, comparegué al Palau de la Generalitat amb gabardina.

La deixà al guarda-roba i se'n anà a veure En Prat. En aquestes, En Raimon d'Abadal, que sortia de veure el president de la Mancomunitat, entra al guarda-roba i, distret, creient-se haver arribat allí amb gabardina, agafa la d'En Cambó, se la posa i se'n va.

Al cap d'un moment, surt En Cambó, demana al guarda-roba la seva gabardina i... catàstrofe!, aquesta no apareix per enlloc.

En Cambó arma el gran escàndol, insulta l'encarregat del guarda-roba i acaba amb aquesta frase lapidària:

—Aci, el que heu de fer és treure aquest rètol que diu «Guarda-roba» i posar «Roba-roba»!

Sortosament que l'Abadal s'adonà a temps de l'error, tornà cap a la Generalitat i encara pogué atrapar En Cambó que seguia cridant i protestant pel que li havia passat...

Que es calenta!

Aquesta gabardina tingué història, no tan sols pel que acabem de contar, sinó per un altre episodi que anem a referir.

Un dia, En Cambó anà a un míting, a Girona, si mal no recordem. I es deixà la gabardina. L'endemà, un lliguer que havia de venir a Barcelona, la recollí i s'encarregà de tornar-li-hi.

Però a l'home el paquet de la gabardina li feia nosa. Quina en va fer? Se la va posar al damunt, malgrat que fes un sol que estavellava.

Arribà a can Cambó —llavors aquest s'estava al carrer de Girona— i per l'escala es tragué la gabardina, la plegà curosament, trucà al pis del prohom de la Lliga i demanà per ell, dient que li duia un encàrrec i que havia d'entregar-li-hi en pròpies mans.

Al cap d'un moment, surt En Cambó. —Què hi ha? —demana, amb la seva sequetat característica.

—Venia a portar-li aquesta gabardina que vostè va deixar-se ahir oblidada a Girona... —Ah! Moltes gràcies.

El sol havia produït damunt de la roba el seu natural efecte... Tota tèbiona, la gabardina passà a mans d'En Cambó, el qual, en adonar-se'n, no pogué menys que exclamar:

—Caram, i que es calenta!

Una frase

Obermayer i Breuil han estat fent prehistòria per les muntanyes valencianes.

Després d'un mes de treballs força profitosos, Breuil marxa a París i Obermayer baixa a ciutat; allí un antic alumne li fa els honors; passen per ací, visiten el més important i per fi fan cap al camí del Grau tot vorejant d'arbres.

—Fijese que túnel de sombra —diu l'alumne.

Obermayer acluca els ulls i amb el seu castellà socarrimat pregunta:

—Que son pinos eso?

—No, señor —afegeix l'acompanyant posant-se en posa oratòria—; son plátanos de sombra, el árbol sagrado de Grecia.

Un arreplegà la frase i a la nit, quan l'autor féu cap a la penya del café, demaneu-ne ja xirinola que s'armà!

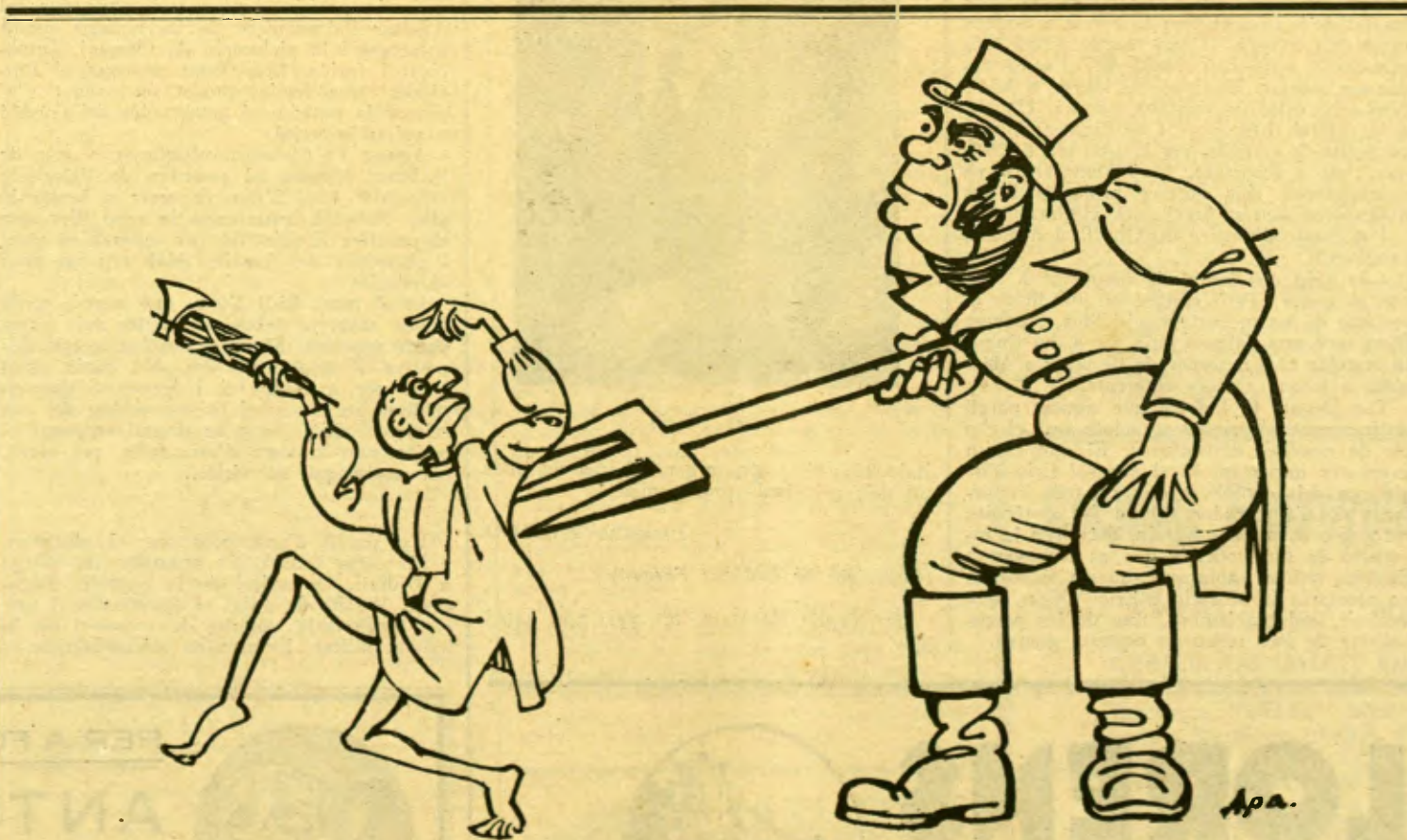
A la pàg. 2: GUERRA D'OR SOTA UN SOL TROPICAL. Uns tresors salomònics i un general suec, per Ladislav Faragó.

EL TRÀGIC DESTÍ DE LA FAMÍLIA DE MENELIK. L'altre emperador d'Abissínia, per Gonçal de Reparaz (fill).

A la pàg. 3: UNA RAÓ DE L'ACTITUD ANGLESIA. La Ruta Transcontinental, per Miquel Capdevila.

A la pàg. 4: «MIRADOR» PRESENTA... «No-bleza obliga».

A la pàg. 6: ESTÍMULS OFICIALS. El premi doblat, per Xavier Regàs.

LES ELECCIONS BRITANQUES

El feixista.—Visca!... Fins a Anglaterra triomfen els conservadors!

John Bull.—Ep, jove... els conservadors de la democràcia!

GUERRA D'OR SOTA UN SOL TROPICAL (*)

Uns tresors salomònics i un general suec

En l'article anterior ja parlava d'una sèrie d'aventurers que pullulen per aquesta capital, i sobretot d'un tal Bellini, francès. Avui hauré de parlar de dos francesos més autèntics, i potser més autèntics també com aventurers.

Hi ha ací, en efecte, dos xicots francesos que es mereixen el títol d'aventurers i, el que és més, d'aventurers per amor a l'ofici. Un d'ells es diu François Balsan. Abans era

d'aventurers en aquella llunyana província d'Abissínia?

Actualment, els dos aspirants a aventurers estan relegats, pàl·lids i extenuats, en un hotel d'Addis Abeba. Els vigilan guardians armats de llances i rifles. Responen vacil·lant les meves preguntes.

—Jo no sóc cap aventurer—diu el comte—. Sóc un home de ciència, un investigador. He estat cinc anys estudiant arqueo-

Val la pena de recordar una mica la història d'aquest flamant general, que segurament no tindrà cap pressa a tornar al llunyà país nòrdic del qual és originari.

En 1933, Virgin era el cap del departament d'aviació militar del ministeri suec de la Defensa nacional. Un bon dia es descobrí un afer escandalós en l'esmentat ministeri. Com sol ocórrer en aquesta mena d'afers, una important casa sueca d'armament havia passat, durant molt de temps, una veritable i elevada renda per la «bona voluntat» d'alguns oficials de gran influència. Els pagaments es feien sota pretext de «compensacions», però no s'arribà a saber exactament què era el que es compensava tan esplèndidament. Es evident que aquells oficials tenien la missió d'informar el govern sobre l'adquisició de determinat material de guerra, i devien fer propaganda de la necessitat imperiosa de «defensar-se» i de la idea que el país es trobava «indefens» i en gran perill. En efecte, el govern encarregà la fabricació d'una poderosa arma de defensa: una sèrie d'avions militars, la qual cosa representà un bon negoci per a aquella fàbrica. Sembla que Eric Virgin, entre d'altres oficials, acceptà compensacions importants d'aquella fàbrica.

A conseqüència d'aquest escàndol, hagué d'abandonar Suècia.

Es curiós de saber que Virgin, durant la guerra gran, lluità en l'exèrcit alemany contra els aliats, i per un cert temps tingué el càrrec d'ajudant del general von Seek.

L'altre oficial estranger que dirigeix també les operacions de l'exèrcit etiop, el general von Loeben, fou contractat per l'emperador per consell i informe d'Eric Virgin.

També és curiós de saber, per a arrodonir la personalitat d'aquest militar suec al servei del negus, que en 1928 i 1929 estigué al Japó, a l'Acadèmia militar de Tòquio, ensenyant o aprenent alguna cosa i tenint, sens dubte, ocasió de fer-se amic d'elements importants de l'estat major imperial del Japó. En 1934 va rebre la invitació de venir a Etiòpia, trobant-se a Espanya, a punt d'embarcar cap a Amèrica. Segons sembla, ja tenia un contracte amb el govern para-

Embarcament a Nàpols

fabricant de teixits a Orléans. L'altre es fa anomenar comte d'Oncien du Chaffardon. Aquest darrer és el que va arribar primer a Addis Abeba, sense al·legar cap motiu que justificés la seva presència ací.

—Sóc un caçador i un globe trotter apassionat, sabeu?— solia dir.

Realment Etiòpia és un bon país per a justificar ambdues passions, i el comte fou durant molt de temps l'europeu de més consideració d'Addis Abeba: no era possible veure'l vestint d'altra manera que el dross feudal de genet, o portant frac. Era hoste ben vist a la mateixa cort imperial i—cosa potser més important encara— arribà a fer-se amic íntim de l'hereu del tron, Azifu Wossen.

El príncep de la corona és governador de la província nòrdica de Dessie, i el jove comte—va complir ací els vint-i-tres anys—ja sabia el que volia saber. Disposava de prou temps i prou diners per a realitzar els seus projectes en el lloc més escaient.

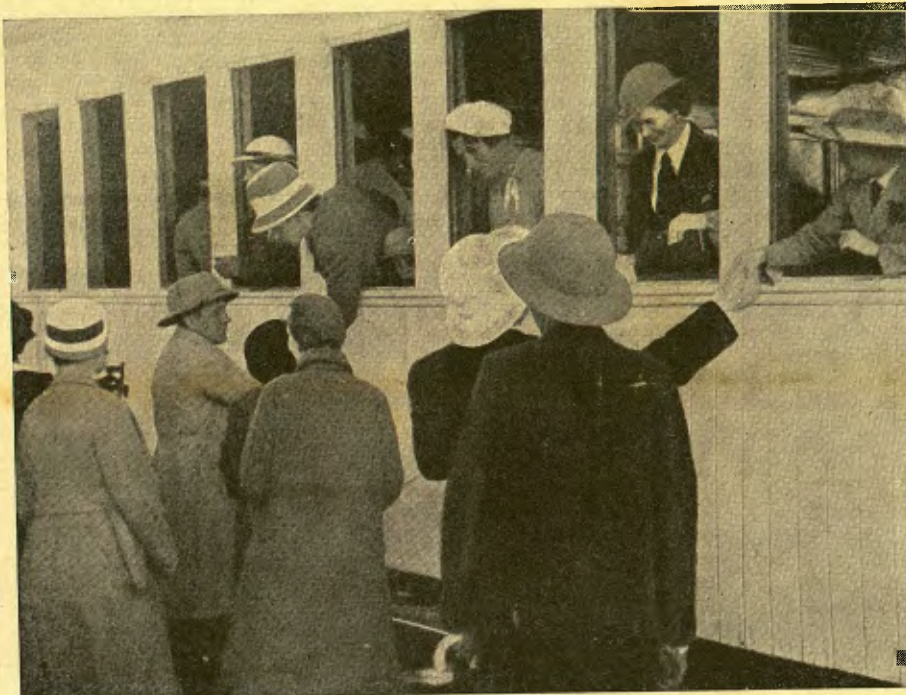
Fa cosa de vuit mesos, quan la situació es començà a posar seriosa de debò, l'hereu d'Abissínia fou enviat a Dessie, a encarregar-se personalment del comandament de les tropes. El comte d'Oncien du Chaffardon sol·licità la més alta autorització per a poder acompanyar el seu imperial amic, però el negus la hi negà en rodó. Amb tot, el comte emprengué el viatge i fins telegrafia a França invitant un amic seu. Aquest amic, el ja esmentat François Balsan, teixidor d'Orléans, arribà en un avió de la Imperial Airways fins a Khartum i des d'allí s'incorporà a una caravana de camells i arribà a Dessie.

No obstant, els dos francesos havien comptat malament si es refiaven de l'hereu imperial per a la realització de llurs projectes. Resulta que el príncep té un gran i poderós enemic en la seva pàtria: el seu propi pare.

Tothom està al corrent de les desavinences entre Haile Selassie i el seu fill; només aquell parell de francesos semblava que no en sabessin ni un borrall. L'hereu està voltat d'espies que notifiquen al seu pare cada pas que fa, cada paraula que diu. Es clar que així l'emperador no trigà gens a assabentar-se—per un radiograma d'un dels encarregats de vigilar-li el fill—que el comte era a Dessie malgrat haver-li denegat l'autorització. El negus envià a Dessie un missatger, el qual trobà el comte i el seu amic per les muntanyes properes a la població.

Què diastre podien buscar aquell parell

logia a París, i vaig trobar una llegenda segons la qual es localitza el lloc on paren els tresors de la reina de Saba. No vaig tardar a trobar altres fonts antigues i tot plegat em va dur a la conclusió que aquells tresors han d'ésser a les muntanyes de Dessie. Han d'ésser d'un valor fabulós: pedre-

Dones i nens europeus marxant d'Addis Abeba

ria, or i argent en una quantitat tan enorme que ni es deu poder expressar en xifres. És clar que el seu valor com a peces de museu encara deu ésser superior al comercial. Em vaig fer amic del príncep, que és un xicot molt simpàtic i intel·ligent, i vaig intentar realitzar els meus projectes amb la seva ajuda. Desgraciadament, estava disposat d'altra manera. L'emperador va recelar de la nostra amistat i ho provà tot a fi d'apartar-me del seu fill. Després, aprofità que jo hagués fet el viatge a Dessie malgrat la manca d'autorització. Ens va declarar, el meu amic i jo, espies al servei d'Itàlia i ens va fer acompanyar per una escorta militar. I això quan jo ja estava a punt d'acabar els meus treballs; aleshores els missatgers i els soldats del negus em varen treure, tal com ho dic, de la cova on han de trobar-se aquells magnífics tresors. M'han tractat d'allò més malament, sense cap consideració i sense donar-me menjar. El viatge de Dessie a Addis Abeba ha estat un veritable calvari. Un cop a la capital, hem provat de fugir amb una caravana de camells, per la frontera del Sudan, fins a Khartum. Però l'emperador va assabentar-se dels nostres projectes i des d'aleshores aquest hotel està vigilat.

I el comte d'Oncien du Chaffardon acaba sanglotant:

—Ja veig que hauré de renunciar a buscar el tresor. Però editaré en un llibre el resultat de les meves perquisicions, i aquest llibre serà una valuosa guia per a qui tingui la mateixa idea desesperada de venir a Abissínia a buscar tresors enterrats...

Tot plegat, fa l'efecte que aquest parell de francesos són uns desgraciats amb el cap ple de novelles d'aventures. El que és un aventurer important és el general Eric Virgin, un dels consellers militars més importants de l'emperador. Quan les potències europees, entre elles Suècia, decidiren la revocació de llurs oficials que es trobaven a Etiòpia, tothom sabia que aquesta disposició no afectaria la situació d'Eric Virgin, que avui és, indubtablement, una de les personalitats de més relleu en aquesta guerra.

guaià per a anar al Chaco. Posat a triar entre Amèrica i Àfrica, per raons que ell deu saber es decantà per Abissínia.

He tingut la sort de poder parlar unes quantes vegades amb el general Virgin, i ja faré saber al lector alguna cosa de la guerra

Eric Virgin

italo-etíop vista per un general suec que n'és un dels principals protagonistes.

LADISLAS FARAGO

(Copyright by Ladislav Farago)

(*) Vegi's MIRADOR, n.º 346, 348, 349 i 350.

EL TRAGIC DESTI DE LA FAMÍLIA DE MENELIK

L'altre emperador d'Abissínia

La terra dels danakils — la Dancàlia dels italians — és una de les més lamentables del món. Roques negrenques d'origen eruptiu, llacunes d'aigua salada cobertes d'una crosta de sal endurida, un paisatge desèrtic d'una tristesa infinita recorregut només per alguns escassos pastors danakils que es troben en un dels estats més primitius de la civilització humana, sense la més mínima cultura, guerrers i sanguinaris...

En una de les misèries cabanyes d'aquesta pobra terra, al peu del volcà Gudda, dintre

l'estació, arriba el tren, s'atansen al vagó imperial... mentre de la màquina salta un home somrient, tot negre de carbó. Era Lidj Yasu en persona, que havia fet allí el viatge!

En una altra ocasió féu anunciar la seva anada a Dirre-Daua i sortí d'Addis Abeba amb el seu seguici. Era la primera vegada que anava a la regió de Harrar, i tota la província estava en efervescència. Els vells caps abissinis, antics soldats del gran emperador, feren llargues marxas amb els seus

Cap de tribu, amb les crineres de lleó del seu rang; al seu darrera, el criat que li porta el rifle

de la Somàlia Francesa, viu un jove pastoret danakil, àgil i resistent com els seus companys, però com ells brut i analfabet. De tant en tant el governador de la colònia demana notícies d'ell: vol saber si encara es troba a la seva cabanya del Gudda. Cada any, el pastor va amb els altres danakils de la Dancàlia francesa a Tadjura, la més pròxima posició militar, amb ocasió del 14 de Juliol, i allà li donen, per celebrar la diada, com als altres, un present que consisteix en alguns queviures i uns quants metres de teixit de cotó barat. En iniciar-se l'any corrent el govern francès li ha fet, a ell personalment, un present principesc: 800 francs.

Qui és aquest pobre salvatge tan particularment distingit, i podríem dir també tan acuradament vigilat pels francesos? Doncs senzillament el besné del gran Menelik, el descendent directe del «Rei dels Reis, el Lleó vencedor de Judà, el Lloctinent de Déu», l'home que va vèncer Itàlia i que li imposà un tractat de pau ple de saviesa diplomàtica, el gran emperador que donà, a més d'un imperi colonial tres vegades més gran que el seu territori antic, una ànima nacional a un poble de raça barrejada semítica-hamítica que parlava més de setanta llengües i dialectes, el governant incomparable la memòria del qual encara avui veneren els abissinis...

I ara preguntaré al lector: com ha vingut a parar a tan trista situació l'únic descendent mascle del gran emperador? La història és dramàtica i ens mostra una vegada més la influència de la política internacional damunt les qüestions internes d'Etiòpia.

Menelik només havia tingut una filla, Zaoditu. Volent atreure's definitivament el recent vençut rei dels uolols, el ras Ali, l'emperador decidí donar-li la seva filla. Poc després li nasqué un nét a Menelik, Lidj Yasu, el «Petit» Yasu. Fou criat al palau del Negus juntament amb Tafari, el fill del poderós ras Makonnen.

Lidj Yasu, violent, impulsiu, un xic bàrbar, posseïa l'ànima guerrera del seu avi, però per desgràcia no tenia res del seu esperit penetrant i del seu seny. Quan arribà al poder cometé mil ximpleries.

Començà per posar-se enfront tota l'Església còpta, poder enorme i riquíssim (posseïx un terç del territori abissini) que hauria estat suficient per a acabar amb ell. Quan morí Menelik, hom conservà amagada la notícia durant tres anys per tal d'evitar l'aixecament de les regions recent sotmeses i la dislocació de l'imperi. Impacient i furios, Lidj Yasu perseguí el funcionari que havia quedat encarregat d'amagar la notícia, el governador del Guebbi o palau imperial.

Aquest va córrer a refugiar-se a casa de l'Abuna Mateos, el pontífex de l'Església abissínia. Lidj Yasu va anar a buscar-lo allà. Rebutjà brutalment la creu d'or que el pontífex li presentà per tallar-li el camí i s'apoderà del fugitiu. Això era un greu sacril·legi.

Ja al tron, Lidj Yasu, que només tenia divuit anys, es deixà anar a les més grans extravagàncies. El poder absolut de què disposava li tregué tot fre. No havia estat criat per a ésser rei i ignorava que en realitat un rei és el primer esclau del seu reialme... Lidj Yasu es divertí emprant el poder com la vara d'una fada, per riure, per veure què succeiria...

Un parell d'anècdotes ens el pintaran. En certa ocasió féu anunciar un viatge a Djibuti, la capital de la Somàlia Francesa. Vestits de gala, el governador i tots els funcionaris, seguits de tropes i de la banda militar, l'esperaven solemniament a

soldats per tal d'anar a saludar el besné de llur ídol.

Precisament el fill del ras Makonnen, el dedjaz Tafari, era aleshores el governador de la regió de Harrar. Es dirigí cap a l'estació de Dirre-Daua amb una tropa imponent precedida d'heralds tocant la trompa: venia a presentar el seu homenatge al seu sobirà que pocs anys abans havia estat el seu company de jocs infantils... Tots els europeus de la regió eren també a l'estació vestits de gala.

El tren arriba. Igual que a Djibuti, hom avança vers el vagó imperial: res, ningú... Flors, discursos, barrets de copa dels europeus i gran abric brodat d'or de Tafari, tot inútil!

I mentrestant Lidj Yasu, que havia saltat del tren encara en marxa a l'entrada de l'estació, estava tranquil·lament instal·lat a la terrassa de l'hotel Bolclakos, molt divertit de la jugada que havia fet a tota aquella bona gent...

Però la guerra havia arribat. L'any 1915, abans de les seves aventures aràbigues, el major Lawrence passà, com per casualitat, uns mesos a Harrar, junt amb Lidj Yasu. Aquest es trobava molt bé en aquella ciutat musulmana les dones de la qual són d'una gran bellesa. Què passà? Hom no ho sap ben bé, però el fet és que un dia Lawrence desaparegué i poc després Lidj Yasu es convertí a l'islamisme, es casava amb una dona danakil de gran bellesa i completava la faccenda fent inscriure damunt de la bandera nacional, en lloc del lleó portant la creu, la professió de fe musulmana: «Alà és l'únic déu».

Això fou la fi. Lidj Yasu, que s'havia mostrat amic dels turcs i dels alemanys, caigué, i Tafari, amic dels aliats, fou proclamat regent, i, després, emperador. Quina altra casualitat, també, veritat, amic lector?

Presoner durant anys, en 1932 Lidj Yasu havia estat instal·lat a les aïllades muntanyes de Gara Mulata, a 90 quilòmetres de Harrar. Està sempre encadenat a un dels vells caps de la confiança del negus mitjançant una cadena de ferro (i no d'or com s'havia pretès). Els caps, que consideren llur missió una mostra de gran confiança, canvien cada tres mesos. I se'n van amb la creu estirada i trista, després d'haver suportat durant tot aquell temps una sèrie d'amenitats per l'estil d'aquesta: «Qui és el teu pare? No ho saps! Ets fill d'un negre que va anar a veure la teva mare mentre el seu marit era fora!» Però el malhaurat Lidj Yasu és de la sang del gran Menelik i ningú no li pot respondre res...

Ara, davant l'avanç italià, el negus l'ha enviat cap a terres encara més endinsades i misterioses. Ja els agradaria als invasors tenir al seu poder un possible negus!

Mentrestant la seva esposa viu a la tribu danakili dels seus avantpassats, i allà va creixent, salvatge i oblidat, el besné de Menelik, el Rei dels Reis, el Lleó de Judà...

GONÇAL DE REPARAZ (fill)

Compreu BRISAS Revista il·lustrada

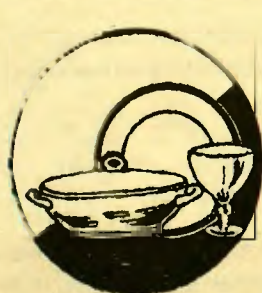
Selecció d'Art, Literatura, Modes, Decoració, Esports, etc.

SASTRERIA
F. COMAS

FONTANELLA, 9 PRAL.

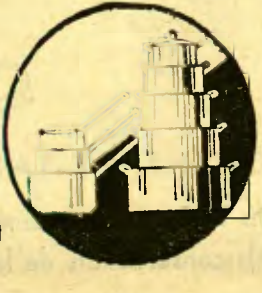

DISTINCIO - BON
GUST - QUALITAT
ESPECIALITAT EN
VESTITS DE
SOCIETAT

LLORENS

RAMBLA DE LES FLORS - 30

PER A FOTOGRAVATS, LA CASA

ANTONI MARTI

Màxima rapidesa □ Màxima qualitat

AVINYÓ, 19, pral. : Telèfon 17047 : BARCELONA

UNA RAÓ DE L'ACTITUD ANGLESA

La Ruta Transcontinental

Si preguntéssim a un anglès mitjà la raó i el motiu de la seva hostilitat contra l'empresa expansiva d'Itàlia, veuríem com vacilla per no trobar les paraules que expressessin l'estat d'ànima col·lectiu de l'Anglaterra.

Això de «trencar el Pacte», del «prestigi de la Lliga de les Nacions», dels «pacifisme» són paraules molt agradoses que tindrien alguna virtualitat si no haguessin ocorregut la guerra del Chaco i la conquesta de bona part de la immensa Xina pels exèrcits japonesos.

No és que l'home mitjà d'Anglaterra senti cap antipatia contra Itàlia, no; precisament Itàlia és un dels llocs de somni per a tot anglès mitjà: nament culte i ara és la primera vegada que Itàlia es troba en desacord amb les directives de la política anglesa.

El que passa és que l'home del carrer anglès no sap per què l'Imperi s'ha redreçat amenaçador i astut contra l'empresa italiana.

En té un presentiment, una sensació diluïda i vaga, i per això aprova, decidit, l'actitud decidida dels homes directores de la política imperial, els quals sí que saben prou bé el motiu de llur redreçament amenaçador i impavida contra l'aventura italiana.

A Anglaterra no hi fa cap nosa que França posseeixi unes colònies enormement riques; Anglaterra no sent cap enveja perquè Holanda rebí un riu d'or de les seves illes ubèrrimes i formi, davant dels anglesos, uns ports magníficament utilitats, tot i recordant sempre els dies tràgics en que Londres s'arruïna sota l'amenaça dels vaixells enesuperbits de l'almirall de Ruyter; el colonisme anglès va mirar, potser, amb simpatia el maquiavèlisme de Leopold II que dotava la Bèlgica minúscula de la colònia del Congo, terra de possibilitats pràcticament indefinides.

I, malgrat tot això, ara es planta al camí de l'expansió italiana, recorre a totes les hipòtesis i astúcies per a teixir una xarxa d'antipaties que ofeuguin l'impetu italià i arrisca tota la seva puixança naval que, en la millor de les contingències, li reportaria una victòria de les que es maliaava Pirrus.

El moment és solemne i la fatalitat que dreça les illes que amb totes les tremolors proveïdes encara tenen el control imperial del món, davant la força expansiva d'un poble sedent d'aire de llunyania i necessitat d'un lloc al sol colonial, té una emoció de tragèdia grega i una tremolor de catàclisme còsmic.

La fatalitat posava ahir la península Itàlica com una comporta transversal al mig de la Mediterrània convertida en un llac anglès; la fatalitat posa avui Abissínia com un tascó mal enfonsat en les planícies de l'Àfrica Oriental i obliga a fer una giragonsa a la línia aèria anglesa en plena utilització, i el ferrocarril transcontinental anglès, que gairebé ja no té altra solució de continuïtat que els inhòspits alts planells etiòpics.

Una Itàlia esquarterada o feble com era la Itàlia d'ahir, no era cap amenaça per a l'hegemonia anglesa de la Mediterrània ni cap perill per a la ruta imperial de l'Índia. Una Abissínia rerassagada en les seves abúlies i en els seus estancaments mil·lenaris no seria cap obstacle per a la rectificació de l'amplíssima zona del Continent africà transformada en camí terrestre i aeri de la projecció vital del Foreign Office.

Però una Itàlia enfortida i convulsa de totes les promeses que somriuen a l'audàcia, esdevé una amenaça per al tranquil usufruit de la Mediterrània, «el llac anglès» controlat pels nius de creuers de Caiffa i Alexandria a l'Orient; Gibraltar a Occident i Malta al Mig.

Igualment una Abissínia italianitzada, convertida en castell italià dominador de les seves rodalies angleses, susceptible de trencar o destorbar el descabellament de la ruta aèria i del ferrocarril transcontinental, productes i factors de la puixança imperial anglesa, seria un perill i un turment per a l'Anglaterra de demà.

Per això els centres directores de l'Anglaterra senten una viva irritació contra l'orgull i l'exuberància de la Itàlia feixista i desitgen exaltar-li d'una vegada les gossades de llenguatge i els anhels d'enfortiment polític i econòmic.

I l'anglès mitjà, que no entén prou clarament les raons i els motius de la política antitaliana del Foreign Office, però sap que deu tenir confiança en la sapientia i en el patriotisme dels seus directors autoritzats per segles d'èxits i plenituds, ha concebut un sentiment hostil contra els italians i ha sentit pertorbada la seva italo-fília històrica.

Avui tots sentim l'atracció de l'Àfrica; tots creiem en l'avenir esplendorós d'aquest continent riquíssim i variat que ofereix les

múltiples virginitats dels seus àmbits infinits.

Tots els homes amb ànima viatgera hem anat o hem desitjat vivament anar a sa-dollar els ulls i el pensament d'immensitats serenes i de multituds sense nerviosismes.

I tots els Estats amb vitalitat expansiva han dut a l'Àfrica els seus exploradors, els seus exèrcits, els seus colonitzadors, com qui posa a guany uns diners i unes energies que han de donar cent per u.

La ruta del Caire al Cap

Anglaterra ha procedit com la capdavantera i avui té a l'Àfrica un imperi que permet als seus homes passejar-se des del Caire fins a la ciutat del Cap sense sortir de les terres ombrejades per la bandera anglesa i explotades pel colonista anglès.

França, Bèlgica, Portugal, Espanya segueixen les petjades de l'Anglaterra africanista i procuren bastir-se un clos recalcantat pel sol de l'Àfrica.

Itàlia, la potència jove, amb arribat la darrera i no ha trobat disponibles sinó sorolls i terres sense gaire valor estratègic i econòmic.

Per això ara que sent bullir la seva sang i les seves ambicions, no ha tingut gaires miraments a donar la brida al corser de l'expansionisme i s'ha llançat a la conquesta d'Abissínia per a formar-ne, juntament amb l'Eritrea que n'és la prolongació al Nord i la Somàlia que n'és un apèndix al Sud, el tot compacte que podria esdevenir la Itàlia nova enllà del mar com tot el nord de l'Àfrica esdevingué una altra Roma en els temps de l'Imperi Romà en eclosió.

Avui gairebé tota l'Àfrica Oriental és anglesa i l'home sortit de la City i desembarcat a Alexandria es passeja amunt i avall de l'enorme Continent amb l'íntima satisfacció del qui ressegueix els propis dominis.

L'Egipte, el Sudan, l'Uganda, el Kenya, el Tanganika, la Rodèsia i el Sudàfrica són països on floreix la civilització anglesa i on el rei d'Anglaterra és un símbol d'autoritat i una providència inqüestionable.

Per anar amunt i avall d'aquesta llenca enorme del Continent encara misteriosa, Anglaterra ha construït múltiples camins de tota mena, pels quals circula, rítmica i constant, l'energia anglesa dominatriu.

Mentre França duu gastats 30 milions de francs en els estudis i preparacions de la construcció del ferrocarril Transaharià, sense haver fixat el dia del començament, Anglaterra treballa i va construint la xarxa de ferrocarrils que ha de formar el Transcontinental i els seus annexos.

La major part d'aquests ferrocarrils construïts respon a les necessitats de cada una de les colònies esmentades, tant de l'ordre polític com de l'econòmic.

Per a lliurar-se a la coordinació de les línies existents i a la construcció de les que solcarien les solituds immenses encara orfes del rail, destorba l'existència d'una Abissínia no anglicitzada i encara més la possibilitat que Abissínia esdevingué la projecció d'una Itàlia plethòrica d'ambicions i d'impulsos imperialistes.

Si ha d'evitar Abissínia, el Transcontinental ha de fer una inflexió i encara la línia esdevé una sèrie de planícies del Sudan restaria sota el pes de les fortificacions d'una Abissínia Occidental italianitzada.

I Anglaterra no pot permetre que Abissínia controlada pels italians esdevingué un tascó clavat al costat de l'enorme llenca de l'Àfrica Oriental anglesa.

Tant és així que aquesta fatalitat influeix en la marxa de la línia aèria comercial i política en magnífica explotació de llarg a llarg de l'Àfrica anglesa.

L'avió que, sortit del Caire, arriba a la Ciutat del Cap després de fer vint etapes, ha de dibuixar una inflexió per a evitar el territori abissini, dentellat de crestes muntanyoses i d'incògnites de tota mena.

Igualment ocorre amb la xarxa de carreteres que van seguint en totes direccions per les planures de les colònies angleses esmentades. El massís etiòpic els obliga a descriure una retirada cap a l'interior del Sudan.

Als perills que una Abissínia italianitzada implicaria per al Transcontinental, la ruta aèria i la xarxa de camins anglesos de l'Àfrica, hem d'afegir l'amenaça que constituiria per a l'altra ruta imperial anglesa, la que, per mar i per l'aire, va del Canal de Suez al mar Roig, l'estret de Bab el Mandeb, el golf d'Aden, l'oceà Índic, la Índia i l'Àustràlia...

Una Abissínia modernitzada i unida a l'Eritrea i la Somàlia, controlaria el pas del mar Roig i destorbaria la llibertat anglesa de comunicacions per la ruta imperial vers l'Àsia i l'Oceania.

Davant de tot això, Anglaterra es redreça implacable i decidida, comença la seva política d'aïllament d'Itàlia, el seu treball preparador, la seva obra salvaguardadora de l'omnipotència amb què fins ara ha disposat de les rutes imperials marítimes, terrestres i aèries.

El resultat el tenim davant dels ulls: un moment històric interessantíssim, ple de perills i sembrat d'inquietuds.

Mirant a fora

Un joc de cartes

Shaw ha escrit una carta — una d'aquelles lletres to editor — al director del Times, prenent partit pels italians que construeixen carreteres contra els danakils que maten els constructors de carreteres i llurs guardes.

Tot seguit, un lector ha escrit una altra carta trobant sorprenent que Shaw, que comença la carta dient-se «home civilitzat», hagi de constatar que el concepte shawà de la civilització es limiti al confort material i no tingui en compte la justícia i la llibertat, béns preciosos que Shaw ha defensat tan sovint. També troba sorprenent que Shaw adopti el punt de vista oficial d'Itàlia segons el qual aquesta guerra és una benefactora acció civilitzadora: punt de vista a burlar-se del qual i denunciar-lo Shaw fóra el primer si el govern britànic l'adoptés per a justificar una guerra d'agressió.

Finalment, entre altres opinants, un ha retret dues declaracions de Shaw, fetes a la Saturday Review d'abans de la guerra.

«Qui sóc jo, per haver d'ésser just?»
«Vivia del meu enginy; ara visc de la reputació d'enginy.»

Els tàlers

Segons la Nachtausgabe, de Viena, Àustria ha cedit a Itàlia el dret d'encunyar els tàlers de Maria Teresa, que són la moneda que corre per l'Àfrica Oriental (la setmana passada en reproduïem un).

Ja fóra curiós, si la notícia és certa, que el govern d'Addis Abeba depengués d'Itàlia per les seves necessitats de moneda.

Antisemitisme

«Una barba llarga, ben poblada, què hi ha de més bonic en un vostre mascle? Abans, la barba era l'atribut més noble de l'home. Però, per desgràcia, com tantes altres coses, ha estat robada pels jueus, que n'han fet una cosa sense dignitat. Així i tot, res no ens ha de fer creure que la barba és necessàriament semita, i ha de tornar a ésser el que era entre els aris d'abans: el més bell ornament.»

Així parla Der Stürmer, l'òrgan antisemita de Julius Streicher.

Una llei recent ha prohibit que els aris (raça superior) puguin fer de criats en cases de jueus (raça inferior). Des de la promulgació d'aquesta llei, els diaris van plens, a la secció de petits anuncis, de demandes de servents jueus, de tal manera que el nombre de sense feina israelites, que no reben cap socors públic, ha minvat extraordinàriament.

Ara potser caldrà una llei prohibint que els jueus tinguin servei de cap mena, tot esperant-ne una altra, de la qual ja es parla, limitant el nombre d'habitacions que podran llogar els jueus.

Historieta italiana

Els honorats, com Mussolini, amb el Col·lar de l'Annunziata tenen dret al títol de «cosins del rei». I els italians fan córrer aquest diàleg entre el nostre antic conegut Alfons i Víctor Manuel:

—Qui és el vostre ministre de l'Interior?
—Mussolini.
—I de l'Exterior?
—Mussolini.
—I de la Guerra?
—Mussolini.
—I de l'Educació nacional?
—Mussolini.
—I d'Agricultura?
—Mussolini.
—I vos, doncs?
—Jo... jo sóc cost de Mussolini.

Hom diu...

...que el rei d'Itàlia és autor d'aquesta frase:

—Si guanyem, seré rei d'Etiòpia; si perdem, tornaré a ésser rei d'Itàlia.

Lyautey

La despulla mortal de Lyautey, com era el desig del mariscal, ha estat traslladada al Marroc.

Com no s'amagava de dir-ho, Lyautey no era republicà, però no se li va acudir mai de conspirar contra la República Francesa.

I això que les engegava sense engallar. Així, per exemple, quan hagué d'acompanyar la reina i la princesa d'Holanda a visitar l'Exposició Colonial, va dir als seus íntims:

—Una altra reina d'aquest tipus, i em faig republicà!

Encara que, per sentiment, no era partidari del règim, en reconeixia els avantatges, com en aquella carta a un amic seu en què confessava:

«Sense el Parlament, no hauria pogut fer la meua obra al Marroc; sempre he tingut en contra el gran estat major.»

Un incendi va destruir completament un grandís bosc de cedres gegants prop de Meknès, i el resident general del Marroc va anar-hi per a fer-se càrrec de les proporcions de la catàstrofe.

—S'ha de tornar a plantar tot això de seguida — va dir a l'inspector forestal.

—N'hi ha per més de cent anys perquè es facin uns arbres com els que hi havia — feu el funcionari, malencònicament.

—Raó de més perquè no es perdi ni un minut! — tallà en sec Lyautey.

SI ES ELÉCTRIC I DEL VOSTRE AUTOMÒBIL

...es el reparador aviat i bé, al

GARATGE ELÉCTRIC
CARDER MOIA, 61/8 (Arbúria, Diagonal)

L'ACTUALITAT INTERNACIONAL

Les decisions a Ginebra

Les darreres jornades ginebrines han tingut una importància especial perquè, per primera vegada en l'existència de la S. de les N., s'han pres mesures certament molt greus, tant des del punt de vista moral com material, contra un Estat membre per haver violat el Pacte amb una acció militar — cal recordar que no hi ha hagut declaració de guerra — contra un altre Estat també membre de la S. de les N.

Hem dit que és la primera vegada que

ment de comissions especials i l'examen de tots els aspectes de les qüestions.

Aquesta contradicció entre neutralitat i aplicació del Pacte ja havia estat prevista pels creadors de la S. de les N., i era per això que haurien volgut que l'organisme tingués un exèrcit internacional a la seva disposició a fi de poder actuar contra els agressors a tall de Superestat, i així no implicaria la responsabilitat de cap nació en la intervenció en favor d'un país agre-

Els passadissos de la S. de les N.

la S. de les N. ha deliberat en un sentit tan greu i pres mesures també greus; però l'objectivitat obliga a reconèixer que no ha estat aquesta la primera vegada que casos semblants s'han presentat a examen del Consell sense que s'hagi arribat a conclusions tan extremes.

La guerra russo-polonesa, la turco-grega — cas molt semblant a l'italo-etíop —, la del Chaco, les múltiples violacions del pacte per part del Reich, no reeixiren a posar en moviment l'organisme ginebrí com ha ocorregut amb el conflicte italo-etíop.

Podrà dir-se que més val tard que mai, i creiem que s'ha de veure amb complença que finalment la S. de les N. es posi a complir la missió que li assigna el *Covenant*. És clar que no manquen escèptics que, tenint en compte que l'organisme ginebrí s'ha mostrat inactiu o ineficàcia en casos anteriors tant o més greus, creuen que quan no hi ha interessos o prestigi en joc, la S. de les N. es demostra impotent per actuar en qualsevulla sentit.

El funcionament normal de la S. de les N. demanarà retocs importants al *Covenant*, el qual ha demostrat sovint que té defectes d'execució. En efecte, és molt burocratitzat i, en conseqüència, d'una gran lentitud. En cas d'una guerra europea, per exemple, les decisions del Consell i l'aplicació de les sancions poden arribar quan el país agredit ja sigui completament envaït — si no esclafat — per l'agressor. És cert que el *Covenant* preveu la possibilitat de pactes bilaterals de mútua assistència entre membres de la S. de les N.; però això, per bé que consentit per la lletra, es contradiu amb l'esperit de solidaritat col·lectiva de tots els països associats. És, en suma, un sistema d'al·iances per l'estil del d'abans de la institució de la S. de les N.

Però encara hi ha una altra qüestió a resoldre que interessa molt els especialistes del dret internacional. El qui aquests dies ha suscitat la qüestió ha estat Motta, conseller federal polític de Suïssa i primer delegat a la S. de les N. Es tracta de la inconciliabilitat que s'ha vingut a determinar entre la declaració de neutralitat d'un país i l'aplicació de sancions decidida per la S. de les N.

Motta s'ha limitat al punt de l'embarcament d'armes, però creiem que l'examen de la qüestió ha d'estendre's a tot el conjunt de les sancions, de les financeres a les militars.

En efecte, neutralitat significa inacció en tot sentit envers els belligerants; sancions, en canvi, vol dir acció contra un, el que assumexi el paper d'agressor. La participació en les sancions doncs—siguin quins siguin els motius i els fins—és el no manteniment de la neutralitat, sinó participació directa, perquè, com és sabut, cada govern ha d'establir amb un decret—i alguns amb una llei votada pel Parlament—la seva participació en les sancions, afavorint un país i perjudicant-ne un altre. La col·lectivitat en el camp internacional, objectiu que es prefixa la S. de les N., no és conciliable amb la neutralitat.

La qüestió es podria resoldre senzillament: adhesió completa al *Covenant* i renúncia al principi de neutralitat. Però això que a un periodista pot semblar-li senzill i practicable, per als governs és un problema de difícil solució, que exigeix el nomena-

ment de comissions especials i l'examen de tots els aspectes de les qüestions.

No és exagerat dir de la situació internacional, tan plena d'incògnites perilloses, que es camina sobre foc. Un lleu incident pot provocar una catàstrofe d'espantoses proporcions. Encara que els pobles vulguin la pau, els governs voldran o podran satisfer aquest desig segons el tomb que prenguin els esdeveniments?

En aquests moments, Berlín gira les mirades cap a Roma. Un article del *Berliner Tageblatt* és molt clar sobre això. Però a París més que a Londres es vetlla perquè la situació del Continent no es modifiqui, a despit de tot, i Itàlia no oblidí els acords de Roma del 7 de gener. Per això no és de creure que les gestions del govern hitlerian prop de l'Itàlia tinguin el resultat que s'espera a la Wilhelmstrasse. Tant el govern com el poble d'Itàlia comprenen quins són les exigències de la política francesa, i tot dolent-se de certes necessitats, no és de creure que en facin patir l'amistat entre els dos països, renovellada a començos d'aquest any.

L'amistat franco-italiana és una necessitat per a evitar l'hegemonia teutònica a Europa, que és l'amenaça més seriosa per a l'esdevenidor de França i d'Itàlia. Laval i Mussolini estan probablement d'acord a voler evitar que una ruptura de relacions—que per ara cal descartar—pugui reforçar la posició d'Alemanya, rearmada violant els tractats i amb el consentiment d'Anglaterra.

Ja hem dit altres vegades que, malgrat la gravetat del conflicte italo-etíop, cal no perdre de vista qüestions molt més greus, com la de la pau europea. Per això és probable que la política de París i la de Roma segueixin la mateixa línia, i potser Londres no es mostri tan intransigent amb Itàlia i s'empregui una col·laboració de tres—justament els acords de Stresa—per al manteniment del statu quo.

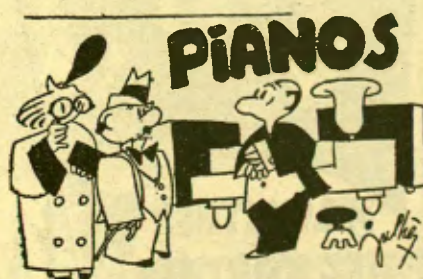
TIGGIS

Aquest número ha passat per la censura

Canòdrom Guinardó

Tots els dimarts i dijous a les 10 de la nit, i dissabtes i diumenges tarda i nit,

grans curses de llebrers

—No en tenen d'aerodinàmics?

(Ric i Rac, París)

CAMISER ESPECIALISTA

EXIT EN LA MIDA

JAUME I, 41
Telèfon 41655

MIGUEL CAPDEVILA

Societat Espanyola de Carbur Metàl·lics

Correus: Apartat 190
Telèg.: "Carburós"

BARCELONA
Mallorca, 232

Telèfon 73013

CARBUR DE CALCI: Fàbriques a Berga (Barcelona) i Corcubion (Corunya) :: OXIGEN 99 % DE PURESA, Fàbriques a Barcelona, València i Còrdova :: ACETILEN DISSOLT, Fàbriques a Barcelona, Madrid, València i Còrdova :: FERRO MAN-GANES i FERRO SILICI :: SOCARRIMAT i SECAT de fils i peces de seda, cotó i altres teixits :: CALEFACCIO INDUSTRIAL de laboratoris i domèstica :: GENERADORS, BU-FADORS, MANOMETRES, materials d'aportació per la SOLDADURA AUTOGENA

PRESSUPOSTOS ESTUDIS CONSULTES I ASSAIGS GRATIS

EL CINEMA

«MIRADOR» PRESENTA...

“Noblesa obliga”

Mal inspirat va estar lord Burstead en jugar-se al pòker el seu admirable ajuda de cambra, Ruggles. Guanyada la jugada pel seu contrincant, Floud, un nou ric de l'Oest americà, el digne lord, l'endemà al matí, no gosa comunicar d'una manera directa a Ruggles el seu nou destí. Amb prudència i pesant les paraules d'una a una assabenta el servicial i impecable Ruggles que un vaquer americà l'ha guanyat al pòker i que haurà d'abandonar la vella Eu-

l'època i a l'ambient passablement ridícul dels medis burgesos de Red Gap. Però ni una cosa ni l'altra no poden dissimular l'eix del film, que és Ruggles i la seva vida interior, aquest personatge que haurà estat una de les caracteritzacions més grans de Charles Laughton.

Solament un actor de la talla de Charles Laughton podia crear el personatge de Ruggles, que restarà per molt de temps un dels personatges més vius, més impregnats d'es-

«Noblesa obliga»

ropa per traslladar-se al servei del seu nou amo a Red Gap, poblet del Far West.

Ruggles rep la nova amb un esverament contingut, en home servicial fins a la fi, investit de la dignitat de la seva funció, però més encara de les distàncies socials i de totes les essències d'una tradició ancestral de *gentlemen*. Anglaterra, el seu amor; Amèrica, un país de salvatges, per civilitzar, sense lords ni ajudes de cambra, ni ombra de senyors de debò. El drama és suportat amb noble estoïcisme per Ruggles, que sota la seva impassibilitat externa dissimula l'esfereïdor futur que preveu.

I ací comença el film, un film que relata la transformació psicològica del bon Ruggles, transplanta en els medis burgesos d'una petita població americana, on l'home aprèn a descobrir la seva autonomia moral, la seva personalitat lliure, fins al punt d'oblidar-se per sempre del vell home d'etiqueta i de formalismes que ja no podrà més reconèixer.

Es un film d'humor i de fineses psicològiques inigualables. Probablement el gran públic serà més sensible al primer aspecte, apreciànt, sobretot, els gags, d'una hilaritat irresistible, que el film comporta. Altres restaran sensibles al pintoresc graciós de

scències humanes que ens haurà ofert el cinema americà.

Cal veure'l en la seva primera iniciativa. La manera de fer l'animal, en l'oblit lamentable de tota la seva serietat anterior, serietat que semblava insubornable. Cal veure'l a Red Gap, descobrint de mica en mica la seva importància. Cal veure'l enamorat i triomfant...

Si Charles Laughton és la gran atracció del film, això no ha de fer-nos oblidar que el valor de la seva actuació és en funció de tot el personal que l'envolta, que la seva veritat resulta de les seves reaccions personals amb les altres veritats, que són totes les persones tan pintoresques que l'acompanyen en aquest procés psicològic. D'una manera especial, Charlie Ruggles en el paper de Floud i Roland Young en el de lord Burstead.

El film és obra de Leo Mac Carey, que ha extret d'una obra de Harry Leon Wilson, titulada *Ruggles of Red Gap*, que és també el títol original de la pel·lícula.

El debut i el final són magistrals de debò. El període central, fet per guanyar temps, per anar acumulant retocs en la pintura psicològica d'uns personatges i d'un ambient típic, resta més literari i per tant potser no tan específicament cinematogràfic. El film resta, així sí, en tot moment — i d'això us en convencereu si teniu ocasió de veure el film més d'un cop — una obra d'una rara intel·ligència. Tanmateix, si ens haguéssim de referir a *Noblesa obliga* d'una manera laconica, ho faríem dient que l'obra de Mac Carey és una obra intel·ligent. Intel·ligent en l'anotació dels matisos més subtils, intel·ligent en la concepció del pla de conjunt, que fa que l'obra presenti una coherència i una harmonia en el desenvolupament que us satisfaran de debò.

Publicàvem en el número passat la llista dels interpres, cap d'ells negligible. No allargarem més aquest article repetint aquesta llista.

Esperem que voldreu veure *Noblesa obliga* i confiem que les nostres opinions coincidiràn a considerar *Noblesa obliga* com un film que surt del corrent i que entra de ple en l'esperit de les nostres sessions, esperit que tractàvem de definir en el número anterior.

JOSEP PALAU

Del programa de la nostra sessió

Hem seleccionat per al programa de complement que ha d'acompanyar dilluns la projecció de *Noblesa obliga*, un excellent material Paramount, consistent en un dels millors *Popeye* que hem pogut veure i el darrer dels *Gràfics Paramount* que la casa presentarà a Barcelona, ultra, naturalment, la revista de la marca que setmanalment s'estrena al Coliseum.

A més a més i en projecció exclusiva, donarem uns quants retalls de cinema d'altre temps. Escenes del 1908, curses vertiginoses d'autos d'anys enrera i un espécimen d'interpretació de gran estil per un dels actors més famosos del país.

Donem aquests retalls amb caràcter purament documental i no gens amb la intenció de fer riure. Els proposem amb tota serietat i creiem que així seran considerats pel nostre públic. Són retalls autèntics d'uns aspectes de vida i mostres d'estil que mereixen, si més no, la nostra curiositat.

Demà Divendres
8 de Novembre
a les 10 de la nit

Solemne estrena de
la joia suprema de
la cinematografia

Metro-Goldwyn-Mayer

DIRECTOR MÚSICA
LUBITSCH • LEHAR

En sortir de l'estrena,
continuació de la festa a

CAN LLIBRE

Gran Ball de Gala

“Soir de Paris Chez Maxim's”

exclusivament reservat
als assistents a l'estrena

French Can-Can

per una gran “quadrille” de girls

- Grans Orquestres
- Els 16 Artistes Units
- Magnífiques atraccions
- Selectes obsequis

Obsequi de 5.000 ptes.
en perfumeria

Bourjois - Chanel
Buffet inclòs

La festa serà filmada per Orphea
Films i projectada al FEMINA.

NOTA. — Acabem de rebre el
següent telegrama:

“Informada solemne estrena Viuda
Alegre ciutat de les meves màximes
simpaties, aixecaré moment estrena
“la meva copa a honor concurrència
“i prego simpàtic públic barceloní brin-
“di amb mi en aquesta solemnitat a
“honor època inoblidable Viuda
Alegre.”

Jeanette MacDonald

En vista d'això, l'Empresa Fèmina
oferirà a tots els assistents un xampany
d'honor de l'exquisida marca
XAMPANY PERELADA.

Es despàtzen localitats per
l'estrena i dies successius

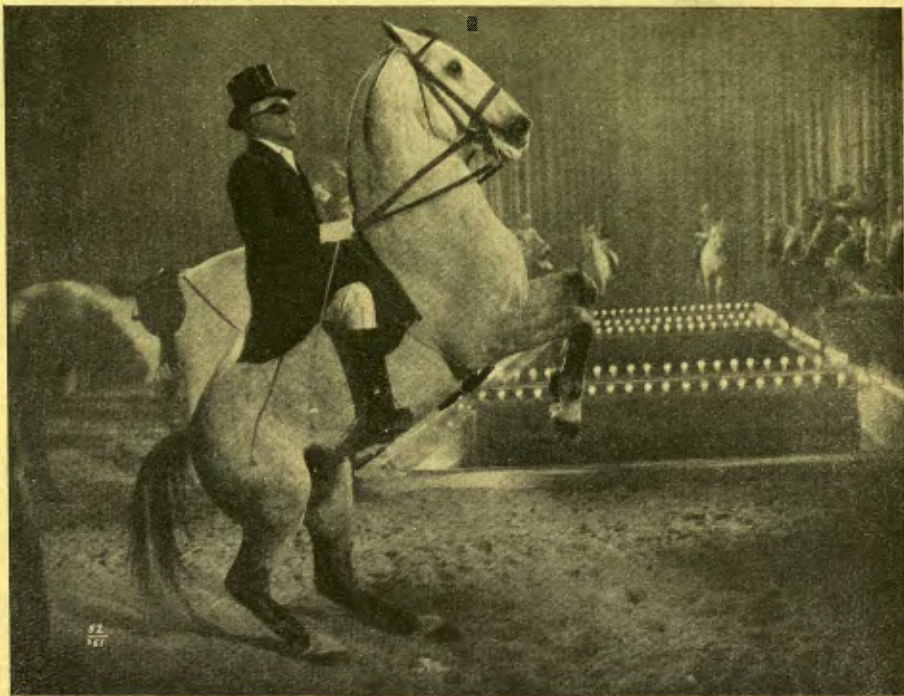
FEMINA
Telèfon 13352

Films estrenats

MARYLAND. — Al cinema, veiem dues Vienes. L'una, l'alemanya, tota exterior i afeixugada de tòpics i d'escenografia convencional: bastidors polsosos de gran teatre d'òpera, plens de cantants arrogants i de fràgils ballarines amb tutús vaporosos; emparats de cerveseries campestres, les parelles de les quals, entre petó i petó, van movent el cap al compàs de valsos esllanguits, com els espectadors d'un partit de tennis; arxiducs repapiejadors i morts de fred sota l'abric de pells; oficials de cavalleria amb uniformes llampanats i irresistibles, i altres

gust, és degut a la desimboltura irònica i a l'humor amb què ha estat portat, i a la deliciosa interpretació de Franchot Tone. Jack Conway ens va deixar més convençuts amb *Viva Villa*.

ASTORIA. — Hem deixat per al final *El Delator*, una obra d'art, una obra mestra. L'estrena més important de la setmana. I ens sap molt de greu haver de despàtjar-la amb quatre ratlles. *El Delator* és una adaptació de la novel·la *The Informer*, de Liam O'Flaherty. John Ford l'ha diri-

«Alta escola»

excessos. Enfront d'aquesta Viena carnavalesca de Neubabelsberg, hi ha l'altra, tota interior. L'autèntica. La pura. La del cinema vienès. En aquesta, els arguments, els personatges, els decorats no porten retratat al rostre que són vienesos. Porten la Viena arropada en el més profund del seu ésser. Són arguments, personatges i decorats amb ànima vienesa. A la curta, però gloriosa, llista de films purament vienesos — *Mascarada*, *Liebelei* —, cal ara afegir el títol d'una altra obra mestra: *Alta escola*.

FEMINA. — La cambra n.º 309 és una habitació on s'ha comès un crim. Tot el film transcorre en un hotel. En lloc d'ensenyar-nos aquest hotel de dalt a baix, a cavall d'una camera flexible com un contorsionista, i de presentar-nos tots els que l'habituen i els seus actes, com s'acostuma a fer quan s'ha de convertir en cinematogràfica una cosa que no n'és gens — la unitat de lloc — el realitzador Jack Conway ens ha entaforat en la cambra 309 i, allí, ens ha obligat a escoltar durant tot el film un diàleg que no s'acaba mai entre pocs personatges. De més a més, en lloc de despistar-nos continuament, i de no revelar-nos fins a la darrera escena qui és l'autor del crim, Conway ha estat tan poc hàbil que veiem venir el culpable d'una hora lluny. Ni cinema ni misteri, doncs, en aquest film. Si aquest, malgrat tot, es veu amb

gida. El film passa a Dublín, en 1922, durant la darrera revolta del Sinn-Fein. I és la història d'un pobre mort de gana que, després de denunciar secretament el seu amic més íntim per cobrar una recompensa de vint lliures, dona l'espectacle dramàtic dels seus remordiments i de la por de les represàlies. És la història patètica del turment d'un home acorralat. L'argument comença al capvespre i s'acaba a la matinada. Les tres unitats clàssiques. I, no obstant, quin moviment, quina varietat, quina vida! Que aprengui el senyor Jack Conway que no ha sabut treure partit de l'hotel de *La Cambra n.º 309*. Tot el film està submergit dins una boira feixuga, densa, opaca, al·lucinant... Obra d'acció i de psicologia, obra forta, brutal, punyent, angiosa, ombrívola, aspra, implacable, que fa fortor d'alcohol, de misèria, de sang i de boira, cadascuna de les seves imatges és tan carregada de significació cinematogràfica i psicològica, que mereixeria una anàlisi aprofundida. Com una poesia mestra, cada imatge és digna de figurar en una antologia.

SEBASTIÀ GASCH

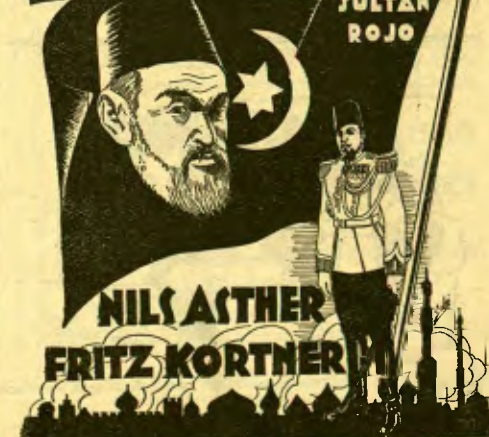
Des del setembre, compreu el 15 de cada mes
CINE-STAR
magazine cinematogràfic

Fantàsia

Demà divendres, nit

UNA PEL·LICULA SENSACIONAL
com bandera d'un ideal d'humanitat
i justícia

Abdul Hamid

ADRIENNE AMES

L'èpica lluita de la Turquia esclavitzada contra el seu tirà

EL FILM QUE NO OBLIDAREU MAI

Un film que en breu serà presentat per

MIRADOR
CHARLES
LAUGHTON

CHARLIE RUGGLES
MARY BOLAND
ZASU PITTS

NOBLEZA
OBLIGA

PUBLI-CINEMA

Passeig de Gràcia, 57. - Telèfon 79681

Sessió continua de 11 matí a 13 matí

SEIENT. UNA PESSETA

CURIOSITATS MUNDIALS

Interessants reportatges U. F. A. exclusiu

EL RIVAL DE VULCANO

Graciós dibuix de Popeye

NOTICIARIS D'ACTUALITAT
MUNDIAL segons visió PARAMOUNT
i ECLAIR JOURNAL; exclusiu.

EL CONFLICTE ITALO-ETIOP

Servei especial de nostres agències

L'IMPERI DEL NEGUS: ETIOPIA

Segona part del formidable documental U. F. A.

FITO

CAMISER
ESPECIALISTA
EXIT EN LA MIDA
JAUME I, 41
Telèfon 41655

EL TEATRE

AL NOVELTATS

“Roser florit” de J. M. de Sagarra

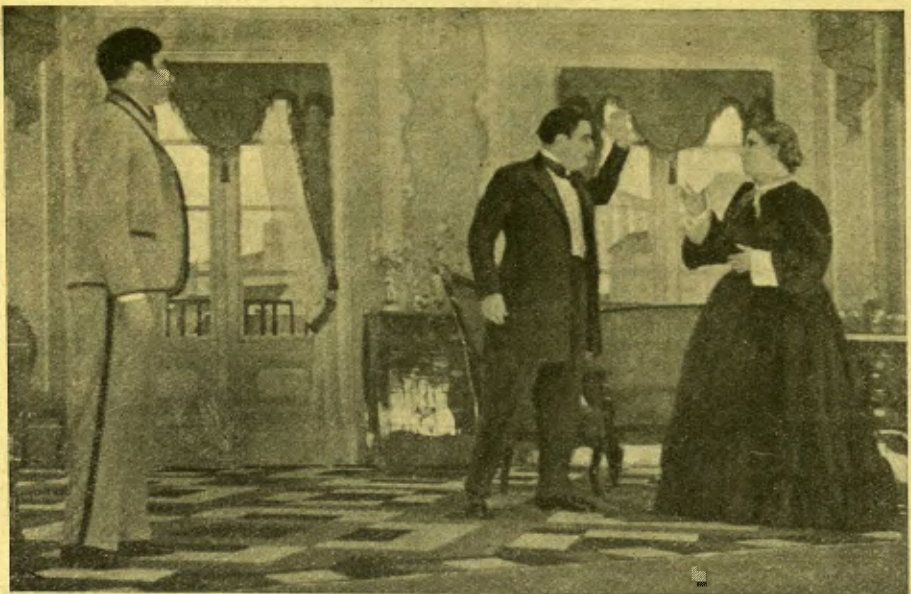
Amb l'estrena de *Roser florit*, de Josep Maria de Sagarra, dimecres de la setmana passada, era inaugurada virtualment l'actual temporada de la Companyia Nicolau-Martori al Teatre Novetats, inaugurada oficialment abans.

Roser florit no és pas res que vingui a marcar un tomb dins l'orientació general de l'obra de Sagarra, el qual, amb les vegades que ens ho ha arribat a explicar, ja deu estar cansat de dir-nos quines són les seves aspi-

ments als quals tan afecionat se'ns mostrava el nostre autor.

D'això pervé una vivacitat ben teatral que en altres obres seves quedava esmorteïda a profit del lirisme en més d'una i més de dues vegades.

Al primer i tercer actes l'acció porta una marxa molt seguida; al segon, aquesta empena queda una mica deixada. El vers, llisquet, imatjat, sonor i suggeridor com sempre. Encara que amb por que la memò-

«Roser florit»

racions i quins són els seus desigs perquè, si no ens n'avisava abans, deixi d'ésser justificat que d'esperem altra cosa. Aquesta altra cosa, quan ha volgut, ja ens l'ha donada — com, per exemple, en aquell esplèndid *Café de la Marina* —, i és per això que ens faria molt feliços només que, de tant en tant, es recordés que la seva inspiració té altres camps per explotar que aquests escenaris vuitcentistes dins els quals es descabdella una perpècia senzilla sense altres complicacions que les necessàries per a aguantar l'acció damunt les taules i on tot plegat té més aire de convenció poètica i de fantasia lírica que no de passió encesa i de realitat palpant.

Tot amb tot, té prou qualitats — aquelles mateixes qualitats que tantes vegades hem hagut de constatar en el teatre sagarrenc —, és prou substancial, delicat i gràcil i hi ha introduïts prou elements de varietat en aquest *Roser florit* en relació a tot l'anterior que ens ha donat Sagarra dins aquesta tònica que li és habitual, perquè l'hàgim de rebre amb satisfacció i aplaudiment.

Si en la seva comèdia, Sagarra no ens obre nous horitzons que ens meravellin i ens facin rodar el cap, ens dona un quadre bellíssim i evocador fins a l'extrem, un conflicte interessant i portat en una gradació perfecta, una successió d'escenes divertides, tendres, viventes i emotives, algun caràcter enter i ben construït i una sèrie de personatges dibuixats amb gràcia, finor i agudeses, damunt un argument més cenyit i més concret que altres vegades; el seu cabdellament i el seu descabdellament són menats amb més decisió i en un diàleg molt ben tallat, del qual són eliminats per complet aquells llargs parla-

ria ens falli envers alguns altres fragments, volem remarcar el romanç del diàleg entre Casilda i Consol, al primer acte, la descripció de la vida gironina que fa el pare de Joan, la conversa dels masovers, les dites de les tietes, i el diàleg de l'acabament entre Roser i Narcís.

Si bell és el tipus de Roser, bones són les tietes, Casilda i el seu pare, i estupend els masovers. Narcís és potser massa rebellat i Joan qui sap si massa badoc — encara que ja és aquesta la concepció de l'autor dins la mena de feminisme que afecta en el seu teatre —. Quant al tutor, gosàrem fer-li una advertència: ell que se'ns mostra un home de tan bons costums, de tan bona doctrina i que ens explica que està tan ben relacionat amb gents eclesiàstiques, hauria de saber que precisament el que de cap manera i en cap cas, i menys aquest en què es troben la seva ex-pupila i el seu marit, la Santa Mare Església aconsella, gestiona ni facilita el divorci, ans el prohibeix terminantment, per tal com el matrimoni és un sacrament i, per tant, indissoluble i etern.

Davant d'ell, és Roser, en l'actitud que es col·loca i que qualsevol confessor li recomanaria, la pura ortodoxa i la de bona conducta i ell l'heretge i l'escandalós, desacreditant amb el seu zel impertinent i fora de lloc allò mateix que pretén defensar. Tot el que diu, ultra no ésser d'acord amb l'Església, com veiem, tampoc no lliga amb la psicologia del senyor ben pensant de la Girona del 1860 que se'ns vol presentar en aquesta figura que, sense tot això del divorci — contrari tant al seu tarannà com a les seves creences —, hauria pogut servir igualment la intenció de l'autor.

Prou presa per al ridícul que ofereixen tal com són aquells tipus perquè calgui acumular-los injustament idees que mai no han tingut. Per a predicar el divorci enfront de la dona conscient, valenta i complidora que és Roser, hauria estat molt millor un beat de l'ateisme — que també n'hi ha, i n'hi havia a Girona, llavors — que, en lloc de recomanar capellans — «hi ha sacerdots que ho fan molt bé», diu el tutor —, parlés d'algun advocat de bona traça, desèxit i lliure de prejudicis.

JOAN CORTES

TEATRE NOVELTATS

(Teatre Català)

COMPANIA NICOLAU - MARTORI

Tots els dies tarda i nit el grandios èxit

ROSER FLORIT

De JOSEP M. DE SAGARRA

Dijous espectacle per a infants

EL SECRET DE LA CAPSETA D'OR

De Polch i Torres

SAVOY

LES ÚLTIMES NOTÍCIES DEL MÓN

PASSEIG DE GRACIA, 86.—Telèfon 76988

Sessió contínua des de les tres de la tarda a la una de la nit

BUTACA, UNA PESSETA

NOTICIARIS: FRANCE ACTUALITES
FOX MOVIE TONE

Extraordinària informació de la guerra

ITALO - ABISSINIA

Don Juan Tenorio

Film realitzat a Barcelona l'any 1909,
comentat en espanyol

Cuando llega la hecatombe

(Aventures d'un cameraman. Fox)
Les més grans catàstrofes del món

CIRC A L'OLYMPIA

Nombre i qualitat en el segon programa

El segon programa de circ que ens ha ofert aquests dies darrers l'Olympia, no era encara un programa complet, ni, per al meu gust, acabava d'estar prou ben combinat. Però era un programa abundant. Era un programa que, en general, deixava satisfet l'espectador, no solament pel nombre i la varietat dels números que el componien, sinó també per la qualitat innegable de molts d'ells.

En dir que no era complet, em refereixo a l'absència de trapezistes i de cavalls. Un programa de circ sense volants i sense cavalls, em dona sempre la impressió que li manca alguna cosa. I si no arriba a plaure'm la distribució dels números, és perquè el circ, per a mi, no es redueix únicament a la pista, i no voldria, per tant, haver-hi de tenir clavats els ulls durant més d'una hora, com em passava durant la primera part, en la qual figuraven, seguits, quatre números de catifa: els excèntrics Roche, les acrobates Yolanda i Bruna, els japonesos Amanos i els saltadors a la bàscula Breier. Aquest defecte, que vaig observar ja en el primer programa, resultava ara, de totes maneres, menys accentuat a causa d'alguns exercicis dels Amanos — com el de lliscar dret l'home sobre un cable, des del passadís a la pista — i dels salts a alçària dels Breier.

En la segona part, la cosa era ja diferent. El número aeri dels Worday's i el de les escales lliures dels Medini, situaven l'atenció de l'espectador a l'espai, i el circ retrobava aleshores la seva atmosfera, massa sovint limitada per la circumferència del «tortell». Si un avantatge primordial té el circ sobre el teatre — i ho remarcava l'altre dia l'amic Alavedra en parlar per ràdio del «fet del dia» — és que ni té el teló que separi l'espectacle del públic, ni bastidors ni bambolines que l'ofeguin. D'altra banda, en la segona part figuraven els clowns Pompo i Teddy, prodigis sempre en llurs facècies, i les foques del capità Winston, que, presentades aquesta vegada a la pista aquàtica, resulten molt més espectaculars que actuant, com les havem vist al mateix Olympia (1), en un dipòsit de vidre, dalt de l'escenari.

Tornant a la primera part, vaig tenir la sorpresa d'assabentar-me que els Roche són els components de l'antic número dels Aragon-Allegrís.

Els Aragon-Allegrís (2) eren uns artistes de primer ordre sota tots conceptes, i els Roche, sense deixar d'ésser el que foren, presenten un número d'acrobàcia còmicomusical que ni pel reglatge ni pel vestir respon al que saben i al que caldria esperar d'ells. Quina manera més absurda de «vendre» el treball! A la segona part, transformats en els persistents Artles, em produïren un nou descens. Comencen per sortir vestits de calabrès, i executen després diversos exercicis la complicació innecessària i la duresa dels quals els disminueix el mèrit i fa oblidar llur dificultat. Aixecar el portador una perxa col·locada horitzontalment, mentre el gimnasta puja per ella, és quelcom d'extraordinari, però els Artles no en treuen partit.

Saber «vendre» el treball! En el circ, més que en cap altre espectacle, és, aquesta, una facultat gairebé indispensable. Ho he dit ací mateix moltes vegades i he d'insistir-hi. Si els Amanos — un japonès i una europea que li fa de *partenaire* — la posseïssin, llurs exercicis d'equilibri i antipodisme, executats amb

la precisió que caracteritza els japonesos, tindrien molt més relleu. Cal recordar, per exemple, com aquella rossa alemanya que s'anunciava pomposament «Das blonde mysterium», fa un gran plat d'un parell de trucs innocents d'il·lusionisme! És un número que, al circ, a mi em rebenta, com tots els números d'il·lusionisme a base d'atutells de doble fons i de xerrameca de fira. Però confesso que distreu el públic i omple la pista. Cal recordar, també, els sis Breier (3). En veu-

Mario, Yolanda i Bruna Medini en un dels seus exercicis en escales lliures

re'ls aparèixer a la pista amb pantalons de golf, com si es disposessin a pujar al tren, jo me n'aniria. A la catifa, fan un treball curt i poc net, i salten a la bàscula sense estil, sense precisió i amb la confiança, sempre, l'agil, que algú ja tindrà cura de donar-li un cop de mà si no cau prou bé. Tot i així, eren molt aplaudits. És belluguen constantment, executen el doble salt mortal a segona alçària i el senzill a quarta, i es guanyen la simpatia de l'espectador.

He d'incloure en un elogi el número aeri dels dos hongaresos Worday's: el de les germanes italianes Yolanda i Bruna; el de la *troupe* Mario Medini, de la qual formen part aquestes darreres; la parella de danses atlètiques Rolet i Semsey i les germanes Delucca. I, encara, els clowns Pompo i Teddy, amb un fill de cada u, i les foques del capità Winston.

Els Worday's treballen en un doble quadrat situat dalt la cúpula del local. No porten malla, però vesteixen de forma que pugui ésser ben apreciat, en tots els moments, l'estil impecable de llurs exercicis. Aquests consisteixen, principalment, en uns equilibris a la perxa lliure, sostinguda a la boca del portador, i en una sèrie de planxes magnífiques amb una mà; el final és el clàssic turbilló, sempre bonic i impressionant. No és menys excel·lent, per la seva perfecció, el número d'equilibris de cap i de mà a mà de les germanes Yolanda i Bruna Medini, les quals, en un altre número, juntament amb el seu germà Mario, entusiasmen per la seguretat, l'*humour* i l'elegància amb què treballen a les escales lliures. Són una delícia, aquests dos números; no us adona-

reu mai del risc, ni de l'esforç. Al contrari: els presenten els Medini com la cosa més natural del món. El mateix pot dir-se del número de les germanes Delucca (4).

Ultra alguns remarcables equilibris combinats amb jonglatge, com un sobre una mà, amb cercols girant a les cames, que només havia vist a Rastelli, fan les germanes Delucca exhibicions senzilles i ordinàriament feixugues de malabarisme de força, però no com uns atletes de barraca, sinó amb un ritme modern de music-hall, sense presumir de musculatura, restant femenines en tots els instants. Aqueixa absència de presumció i aqueixa cura a mantenir sempre la bellesa i la gràcia de les actituds, que caracteritzen tant les germanes Medini com les germanes Delucca, són, igualment, patrimoni de la parella francesa Rolet i Semsey (5), les evolucions atlètiques dels quals, sobretot en la dansa apatxe, adquireixen a la pista un relleu que poques parelles aconseguirien fora d'un escenari.

Permeteu que ajorni per a un altre dia el parlar dels clowns Pompo i Teddy i els seus fills. Primer, perquè, igual que les foques del capità Winston, formaran part del tercer programa, que comença avui, i després, perquè vull aprofitar llur estada a la nostra ciutat per a escriure una mica d'història de la gran família Aragon, a la qual pertanyen i que ha tingut la ciutat de Barcelona com a camp principal dels seus triomfs.

JOAN TOMAS

- (1) Octubre-novembre de 1929.
- (2) Els dos germans Roche, italians, formaren part d'aquella famosa *troupe* acrobàtica Mirza Golem, coneguda pels «25 perses», que assolí anys enrera gran popularitat a Barcelona. Més tard, i juntament amb una germana i un altre acrobata, presentaren a l'Eldorado i al Circ Barcelonès el número dels Aragon-Allegrís, al trampolí elàstic, que els barcelonins veïrem per darrera vegada en 1927. La germana, Marcela, està casada actualment amb l'artista espanyol Campana, amb el qual presenta un número de jocs icaris.
- (3) Els Breier, alemanys, actuaren a l'Olympia el mes de desembre de 1931. Anaven set, i era la primera vegada que treballaven a la nostra ciutat.
- (4) El pare de les germanes Delucca és el cèlebre atleta Maciste. Aquest em contava que porten disset anys d'entrenament quotidià. Us imagineu el que signifiquen aquests disset anys d'entrenament? Quant als Medini, són germans de Carlo Medini, el cap de l'admirable *troupe* d'acrobàcia volant que aplaudírem el mes de desembre de 1933 a l'Olympia. Gran família de circ, aquesta dels Medini! L'avi, Luigi Medini, fou un remarcable saltador, i l'avia, Luigi Silvestri, una *ecuyère* de fama, alumne de Truzzi i de Ceniselli. El pare, Léopold Medini, féu de clown durant molts anys; té onze fills i són tots artistes de circ. Mario Medini, el major, presentà el número de les escales lliures a l'Eldorado en 1921 i 1922, juntament amb una de les germanes i un cunyat.
- (5) André Rolet és el tipus del perfecte esportiu. L'estiu passat va ésser designat, a Vichy, en un concurs al qual varen concórrer dos mil concursants, el «més bell atleta de França». És un excel·lent portador. Betty Semsey és una notable ballarina.

Darrers dies de projecció al

TIVOLI

del magne documental

El origen del hombre y de la vida

(Naturaleza y amor)

Proper programa:

El Templo de la Moda

i

El Diablo embotellado

segons la novel·la de R. L. Stevenson

“El Follet de l'Ampolla”

per Kate de Nagy i Pierre Blanchard

Són produccions

CAPITOL

PRODUCCIÓ
FILMOFONO

DON QUINTIN EL AMARGAO

Un film, que marca un gran esdevenidor pel cinema espanyol.

Un programa per complaure als més exigents.

ENEMIGOS INTIMOS

Sessió contínua de 4 a 12'30

EL
GRANDIOS
EXIT

MARYLAND

Els dos artistes cim del cinema europeu en el film més artístic i de més emoció que s'ha produït

LES ARTS I ELS ARTISTES

Les exposicions

Martí Llauredó

Feia justament cinc anys que Martí Llauredó no havia celebrat cap exposició. En retornar-hi, l'escultor ha sobrepujat de molt aquell gairebé protocolari progrés que s'adverteix en tota obra d'artista després de molt temps de silenci. Evidentment, declarar que ha progressat no és una cosa ben exacta, per tal com constitueix un elogi insuficient. Sense cap mena de dubte, els pocs anys esmentats són, més que una passa endavant, el resum de tots els avenços que ha d'efectuar Llauredó en la seva carrera.

Diem això perquè ens fa l'efecte que ha posat en el terreny de la pràctica les possibilitats de manifestar amb brillantesa i vehemència totes les grans raons artístiques que tenia per dir acumulades en un quinquenni particularment laboriós i decisiu per a la seva vida.

Les qualitats escultòriques de Llauredó, entrellucades amb exemples esporàdics, ens posaven en situació d'haver de reconèixer la vàlua d'aquest jove. Mai, però, no hauriem assegurat que el conjunt de la Sala Parés obtingués tan obertament un punt tan alt.

Heus ací doncs una revelació que ja s'enllaça amb la consagració, cenyint-se amb això que en podríem dir els extraordinaris accidents de la vida artística de Llauredó, un dels no menys importants dels quals el forma la consecució del primer premi a l'Exposició Nacional d'Escultura de Madrid.

La insospitada i també insospitable brusca aparició que comentem, perfecta en tots sentits, ara que la veiem trobem que li era necessària. Amb ella revalida les esperances que es disposaven en ell quan l'Exposició del Nu i en els diversos Salons de Primavera. A més a més fa naturalíssima la concessió del premi madrileny.

Creiem més just referir-nos a l'exposició amb un traç general que no entrar en el detall de les múltiples excel·lències que tanca. Això darrer ens portaria a una enumeració infinita, la conduïdo de la qual fóra en tots els casos aquesta: l'assoliment del definitiu personal, gràcies a la contínua contribució dels valors tradicionals de l'art vistos segons interpretació pròpia, no subjecta a cap disciplina externa ni a cap perjudici extemporani.

Amb aquesta simple operació d'addicionar elements històricament reconeguts, Llauredó aconsegueix ja de la seva escultura una contínua creació de vida i esperit.

El seu concepte estètic figura entre aquells que no rebutgen aspectes determinats, sinó que tots se li apareixen amb prou garanties de bellesa. Per això en l'exposició hi ha peces argumentalment antípodes que donen el mateix resultat. L'autor, és clar, pot parlar d'ambicions que són superambicions, a desenvolupar en un pròxim futur. Com ja hem mig dit, les considerem difícils. De moment ni les creiem necessàries, ja que amb el que Llauredó ha exposat n'hi ha ben bé prou per a estar més que satisfets l'autor i els que seguim el moviment ascensional de l'art a casa nostra.

Lluís Morató

L'expositor de la Sala Barcino és un típic exponent de la pintura jove de Catalunya els valors de la qual comencen a destriar-se. Figurar dintre aquesta legió és ja tot un honor. Ells són els que el dia de demà hauran de carregar amb la responsabilitat dels fets dels mestres d'ara. Per tant la tasca és d'una certa duresa que molts joves capeixen bé. Entre aquests, Morató n'és un de destacat. La seva obra es presta a llargs elogis i a petites reserves. Entre els primers cal fer constar la gran disposició, espiritual i la facilitat que posseeix per tal que la seva pintura adquireixi tot seguit les elementals condicions de la bellesa de color. Precisament una de les reserves que allud'em pot precisar-se en aquest mateix extrem. Morató, en algunes ocasions, empeny tant la policromia que arriba a entelar la impressió de conjunt de la tela. És una traïció que li fan les seves condicions indiscutibles i contra la qual no reacciona. Aquesta és una tara que afortunadament no domina més que parcialment.

La majoria dels quadros exposats tenen la frescor i la vivesa clàssica de l'entusiasme primer. Tots els problemes hi són atacats valentament i superats en molts casos, amb una arrogància artística remarcable. Aquesta darrera manera unida a la gràcia, a la pastositat, a la traça, a la

joventut i voluntat de Morató i a l'esplèndid valor de moltes de les seves coses actuals testimonien la brillantor del demà de l'artista. Avui estem davant els finals de la seva primera època, que mirada a distància serà explícita com poques de les produïdes en el nostre temps.

J. Vila D'Ivori

A les Galeries Syra, Joan Vila, popularitzat amb el nom D'Ivori, ha presentat les dues facetes que integren la seva personalitat artística. D'Ivori, al qual la illu-

Martí Llauredó — Escultura

tració ha fet de sustentacle per a triomfar, sembla com si s'hagués erigit en contra d'aquest dissenyi treient a la llum de l'exposició una sèrie d'olis força remarcables i que no tenen res a veure amb la disciplina clàssica del dibuixant. Les dues sales que contenen els treballs de D'Ivori acusen netament dues maneres individuals i perfectament independents.

L'il·lustrador reix estupendament amb els originals del llibre *Vestits típics d'Espanya*, una obra de gran envergadura que s'ha portat a cap mitjançant l'erudició històrica i la traça i el bon gust de l'autor. Aquest és un aspecte seu que segurament no val tant la pena de comentar-se, ja que el seu renom de dibuixant ha encaixat, sempre merescudament, els millors elogis i per tant referir-s'hi de nou pot representar una redundància.

Es en la pintura a l'oli on es troba un tema que permet invertir de més meritòria posició a D'Ivori. En l'aplec de les Syra hi té tres teles, la 4, la 5 i la 7, d'una remarcable perfecció. Particularment la primera, *Abans de ploure*, és una rara conjunció d'elements suficient perquè la vàlua del seu pintor quedi ben determinada. Fa pensar en aquell paisatge holandès de Hobbema, avellutat de matèria i afanadíssim d'esperit, en el qual són presents totes les coses essencials del natural. Les tres natures mortes que comparteixen el catàleg amb l'anteriorment esmentat i unes figures, que són el menys interessant, són també dignes d'atenció. Pintura molt senyora i ponderada, que troba en el bon gust de l'autor el complement per a fer-les notables.

Amb tot aquest conjunt, Vila D'Ivori adquireix un caràcter d'artista complet que li hem de concedir amb el goig natural que comporten aquestes descobertes inherents a la visita sistemàtica de les sales d'exposicions.

P. Sabaté Jaumà

L'expositor de la Pinacoteca exhibeix engany una nombrosa col·lecció d'aquarel·les de molta més força i concisió que les anteriors.

Encarat a panorames més pictòrics i sense el perjudici de realitzar quelcom de programat com féu l'any passat, Sabaté Jaumà excel·leix plenament i mostra la mestria reconeguda en les aquarel·les, donant-los aquella qualitat de fermesa amb la qual aquesta especialitat es fa amb totes les virtuts plàstiques de l'oli.

ENRIC F. GUAL

HISTORIETA MARSELLLESA

—Una vegada vaig anar a una ciutat encara més emboirada que Londres.
—Quina ciutat era?
—Hi havia tanta boira, que no he pogut saber-ho mai.

(Pour les Jeunes, Par's)

—Què passa? Maniobres contra els gasos?
—No; només contra els creditors.

(Il Traverso delle Idee, Roma)

Galeries d'Art

SYRA

PRESENTS D'ART I QUALITAT

BODES, FESTES ONOMÀSTIQUES, BATEIGS, ETC.

D'IVORI, pintura

Diputació, 262 Telèfon 18710

BUSQUETS MOBLES

OBJECIES D'ART I DE FANTASIA

EXPOSICIÓ DE PINTURA DE DOMENEC - SOLER

d'escultura de

E. CLARASSÓ

Passeig de Gràcia, 36

SALA PARÉS

EXPOSICIÓ

MARTÍ LLAURADO

(escultures)

JOSEP MARAGALL

(pintura)

SALA GASPÀR

Consell de Cent, 323 (entre Rambla de Catalunya i Balmes)

MARCS - GRAVATS - MIRALLS I MOTLLURES

JOAQUIM TERRUELLA

(pintura)

Fins al dia 8

FERRAN-ARASA

païsatges de l'Ebre

Inauguració dia 9

La Pinacoteca

MARCS I GRAVATS

Exposició d'aquarel·les de

SABATER-JAUMA

Passeig de Gràcia, 34

UN PINTOR VALENCIA

Rigobert Soler

Després de set anys, torna ara, des del seu refugi d'Eivissa, el pintor valencià Rigobert Soler a mostrar al públic barceloní la seva considerable tasca.

El pintor ha romàs tot aquest temps apartat gairebé absolutament del món, reclòs voluntàriament a l'illa, consagrat al seu afany ambiciós de superació.

Rigobert Soler ha volgut cercar una vida intangible a la seva personalitat artística, que l'alliberés del contacte dels afany col-

l·lectius i dels corrents de la moda voluble que uniformen potser massa perillosament les tendències i les escoles.

Ara, però, posada en franca evidència la ineficàcia d'aquell corrent, desenganyats ja d'un autonomisme sigfridista—fals autonomisme que va camuflar la seva denominació que venia del blasquisme primitiu, fent-la extensiva a l'autonomisme genèric valencià, absolutament alià a la contemporània eufòria—, sembla que els artistes valencians comencen a comprendre la neces-

Rigobert Soler

lectius i dels corrents de la moda voluble que uniformen potser massa perillosament les tendències i les escoles.

No és aquest valor nou per al públic barceloní aquest pintor valencià que ara torna. Ni és Barcelona un horitzó nou per a ell mateix. A Llotja encara es conserven els seus carbons d'estudi, fets onze anys en-dera, quan formava en els regles de la joventut estudiant. Ja aleshores va fer-se remarcable i són molts els artistes catalans que recorden aquest nom que mai més ha deixat de seguir una progressió constant.

Pot dir-se que format ací, Soler, en tornar a València, hi ocupà un lloc proporcional al seu just valer entre un nodrissim grup de noms encara no oblidats, per bé que no prou consagrats alguns d'ells pel públic valencià.

Ja en aquella època, Rigobert Soler era un nom destacat en el món artístic valencià, entre els Dubois-Benet, Clarós, Calvet, Esteve, Tuset, Mateu, Beltran, Ortells i tants d'altres aglutinats al voltant de les inquietuds intel·lectuals del popular diputat d'Esquerra Valenciana Juli Just, de Carles Esplà, de Brauli Solsona, de Frederic Miñana, de Vicenç Alfaro i d'alguns elements no menys valuosos trempats en la fornalla del blasquisme, que aleshores no era eufòric; aquell grup seguia les petjades dels Sorolla, Pinazo, Domingo, etc., tot cobejant un instintiu afany d'evolució i encara més de revolució, ple de puixant i valerosa joventut.

D'aquella data són les inoblidables manifestacions de la inoblidable Joventut Artística, encara no superades i que aleshores fou encoratjada per l'incipient valencianisme, tan reduït i tan fervorosament animat pels Pizcueta, Almela, Tomás Martí i l'ara diputat cedeista Villalonga.

A València mateix, ara fa pocs dies, un estimat amic molt valencianista ens feia remarcar l'estrany corrent que aleshores dominava entre l'element artístic, d'encaminar els seus afany cap a un pernicios oficialisme de les compensacions artístiques centralitzat a Madrid i que irradiava una

sitat de desviar aquells afany i comença a desvetllar-se en ells un desig plausible d'interessar a Catalunya. En això convergien, potser una mica involuntàriament, amb el fort corrent d'aproximació, que innegablement creixen aquests moments, entre les dues terres germanes, degut, encara que sembli inoportú dir-ho, a una natural reacció defensiva que té una clara significació política i circumstancial.

Tornant, però, a Rigobert Soler, cal remarcar que, encara que no fou en temps pretèrits el més afanyós a desfer-se de la influència de la pintura localista valenciana trasbalsada tota pel sorollisme abasagador, fou, degut a la seva tenacitat i al seu fort impuls progressiu, un dels pocs joves valencians que varen saber alliberar-se d'ésser víctimes de l'ambient, i això ara es veu ben clar davant aquestes obres que acaba de portar del seu refugi d'Eivissa a sotmetre-les al criteri del públic barceloní.

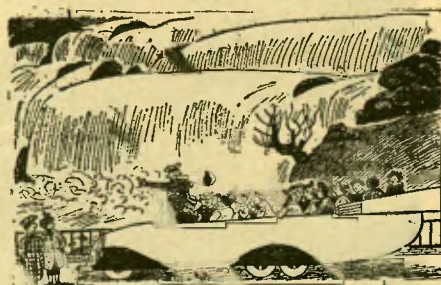
Rigobert Soler, per tal com no va deixar-se dominar massa per les influències del seu concepte inicial, com que tampoc no va fugir-ne massa vertiginosament, ha quedat cristallitzat en una forta personalitat pròpia que ni dista massa del bo que contenia la pintura purament valenciana en què ell va néixer, ni està massa abocat a la disbauxa de novetats que ha fet perdre el cap a molts avantguardistes naufragats en la tempesta per manca d'arrelament en una bona ètica de principis.

Però no és la nostra comesa fer un comentari crític, sinó que hem volgut remarcar la significació de Rigobert Soler, aquest pintor valencià que retorna del seu refugi d'Eivissa a posar-se davant el públic de Barcelona. Només volem fer veure que un pintor format artísticament a Catalunya i consagrat ràpidament, potser per això mateix, a València, cal que en retornar sigui pres en consideració i la seva exposició d'obres a la Sala Barcino visitada per tothom. Només demanem això, puix que la resta ja ho farà l'obra mateixa de Rigobert Soler.

ERNEST GUASP

—Apa, enllestit. Ja fa un quart que sou aquí! Que no heu llegit les nostres màximes?
—Fa un quart que ho estic fent.
(Marianne, Paris)

El guia. — Les famoses cataractes... Si fan el favor de callar un moment sentiran el soroll formidable de les aigües!

(Der Lustige Blatter, Leipzig)

—I per què no porteu el vostre company a bord?
—Ja us ho explicaré, senyor agent. No es recorda del nom del vaixell. Només sap que és el mateix que el meu.
(The Humorist, Londres)

—Digueu «a».
—No m'enredarà pas. Una vegada m'ho van fer dir, i em van treure les amigdales...
(Marianne, Paris)

AMOR I PARAIGUA
Enamorats. Promesos. Casats.
(Il 420, Florència)

MUSICA

LA VIDA MUSICAL

Concerts de tardor

Una opinió molt estesa—que un film prou recent ha ajudat a propagar—vol veure en la figura de Schubert una mena d'expressió musical d'aquell estil *Biedermeier* vienès, que desfa els darrers ecos del barroc en aquella mar de tendresa que és el Romanticisme incipient, ple d'un nou sentiment poètic de la natura i d'un «popularisme» que fa sentir els primers accents «dialec-tals» en el llenguatge de les arts. La peculiar imatgeria de pintors com Kuppelwieser i Moritz von Schwind suggereix bastant bé el clima *Biedermeier*.

Es cert que Schubert és el primer músic que paria en vienès. Lanner i Schubert—el Schubert dels *Ländler*, dels *Deutsche* i dels valsos nobles i sentimentals—són els pares d'aquella musa local que fa l'encís dels Strauss vienesos i sovint ha amorosit el mateix Brahms.

Però al costat del Schubert de les obres menors—obres menors d'altíssima qualitat, no cal dir-ho—hi ha un altre Schubert de grandiosa envergadura espiritual. A favor del primer s'oblida massa sovint el segon. I tanmateix, les obres del seu gran estil no són pas com una explosió final en la curta carrera del geni. En tots els gèneres i a través de totes les èpoques de la seva vida, Schubert ha anat donant obres d'aquella concepció transcendent que ens el fan situar al costat dels grans de la música. Basta recordar, només, dins el *Lied*, les composicions de poemes de Goethe; en la música de piano, una obra com la *Wanderer-Phantasie*; en la música de cambra, el grandios *Quintet*, op. 163, i en la música simfònica aquesta prodigiosa *Novena Simfonia* que acabem d'escoltar en els concerts de l'Orquestra Pau Casals.

Hi ha una línia ininterrompuda d'elecció majestuosa que volta el paisatge idíl·lic i tendre de Schubert. No solament el públic, sinó àdhuc artistes excepcionals han estat sovint injustos envers aquest aspecte més gran del «petit mestre d'estudi». El mateix Joachim, per exemple—que més tard se n'havia d'enamorar per tota la vida—, va donar una opinió bastant desfavorable del *Quintet en do*, després de la primera lectura.

La sort de la seva *Novena*, l'última de Schubert, com fou l'última de Beethoven

i de Bruckner, ha estat pitjor. Fins avui mateix no ocupa pas dins el repertori de concert, ni de molt, el lloc que li pertoca. I no és pas massa d'estranyar, en realitat. Si per les seves dimensions extraordinàries

Schubert (litografia de Dumont Leroux)

es fa difícil de seguir per al públic, cal dir també que hi ha pocs directors capaços de dominar espiritualment la seva grandiosa vastitud panoràmica. Una quantitat d'episodis de *caràcter* inviten sovint a afeblir l'impuls de la gran línia general que els fon tots en una superior unitat, dins un buf total de creació. Però quan aquest buf total anima també la reproducció, com en la interpretació del mestre Casals, aleshores

les veritables faccions d'aquesta simfonia s'il·luminen i el caràcter heroic que porta imprès des del primer fins a l'últim compàs es manifesta d'una manera immediata, amb una força impressionant.

L'opinió de Schumann, que volia veure en aquesta simfonia una mena de representació musical de «la vida dels bohemis», ens sembla avui molt subjectiva, profundament schumanniana. Des d'un punt de vista actual, la clau d'aquesta simfonia ens sembla trobar-se en el *Final*, i no pas en l'*Andante*. Tota l'obra té—no solament en l'aspecte formal—un caràcter profundament revolucionari. Hi parla un nou tipus d'home. No és ja més l'artista cortesà, que s'adreça a una cultivada societat aristocràtica, en un llenguatge de clàssica convenció. És un home d'una altra raça, dotat d'un nou sentiment del món i de la humanitat, representació, diríem, d'una nova consciència social tot just acabada de despertar. Som al 1828, lluny i a prop d'ara. Beethoven, el republicà, situat al final d'una altra època,

ja l'havia invocada aquesta nova consciència en aquell *Andante maestoso* del final de la *Novena*. La *Novena* de Schubert és com un eco formidable d'aquesta invocació. El mateix tema del *Cant a la joia* beethoveniana troba un tornaveu explícit i conscient en el *Final* de la simfonia de Schubert. Es una al·lusió directa, audible, inequívoca. Aquí hi ha, segurament, la clau del sentit de l'obra.

Si és possible d'imaginar un estil de caràcter sobreindividual—on el sentiment rigorosament subjectiu de l'artista ja no fos un fi d'expressió, sinó un mitjà d'intel·ligència i expressió de la realitat sobreindividual—és aquí, en l'última simfonia de Schubert, o enllloc, que el podem veure realitzat.

Els elements més personals de Schubert, els seus accents més populars, més vienesos—innegablement presents—estan com despersonalitzats i elevats a un pla èpic, com foses dins una mena de llum heroica que banya tota la simfonia. La interpretació de Casals, portada amb una energia indecaguda que no apaga mai l'esclat dels accents interiors a favor dels *caràcters* transitoris, feia meravellósament sensible el *ductus* grandios i l'esperit èpic d'aquesta simfonia.

Cal donar relleu a una novetat important per a la música catalana, inclosa en el segon programa dels Concerts de Tardor de l'O. P. C. De les peces per a petita orquestra i piano que formen el *Ritual de Pagesia*, de Baltasar Samper, en recordem, si la memòria no ens enganya, una primera

versió per a piano sol—almenys d'alguna d'elles—que haurà servit al seu autor com a estudi o esbós d'una versió orquestral definitiva. Aquestes instrumentacions a *posteriori* no sempre solen ésser reeixides, encara que siguin de la mà del propi compositor. La tècnica especial de la composició pianística és un seriós obstacle a vèncer en el moment de traslladar l'obra a l'orquestra, la tècnica de la qual és, per força, molt diversa. Un èxit en aquestes condicions és, per tant, doblement meritori.

Ens és impossible d'apreciar fins a quin punt Samper s'ha volgut lligar a la versió original, i en quina proporció la versió orquestral pot ésser una lliure recreació. Confessem, però, que aquesta segona versió ens sembla guanyar notablement, en molts aspectes, sobre la primera. No hi ha solament guany de color, sinó, sobretot, un guany de claredat harmònica molt sensible.

Samper repren pel seu compte alguns experiments politolals iniciats, i portats molt endavant en alguna de les seves obres, per Darius Milhaud. El piano, amb un espai sonor reduït sembla, en efecte, menys adequat per a la combinació simultània de sèries diferents d'harmònics, deliberadament confrontades. En canvi llur fusió i suma dins una sonoritat nova es realitza d'una manera perfectament intel·ligible i persuasiva dins l'espai sonor més vast de l'orquestra, on les sèries d'harmònics tenen major eficàcia real. D'aquí la més clara transparència harmònica de què es beneficien els episodis politolals en la versió orquestral.

Els elements del folklore mallorquí que serveixen de primera matèria al compositor són, com sempre en la música de Samper—tan profundament coneixedor d'aquell folklore—, dels més característics i musicalment valuosos de tota la cançonística i música de dansa popular de l'Illa Daurada. Els petits quadros musicals que traça amb aquests elements s'organitzen en una composició original clara i cenyida, conduïda sempre amb seguretat i elegància de moviment. La fina evocació gairebé paisatgista que se'n desprèn és d'una força suggestiva innegable. En aquest sentit, *Als figuerars* ens sembla la peça mestra del conjunt.

El color instrumental és ric de contrastos; tints molt tènues (piano, celesta, corda i flauta) alternen amb tints grasses (registres greus de la fusta), especialment curioses aquestes últimes i segurament molt adequades a la idea de *ruralia* mallorquina que el compositor ha volgut evocar.

Les *Dances mallorquines* per a orquestra de corda i piano són peces característiques d'un estil més fàcil, però escrites amb la mateixa finor i pulcritud de mitjans. Dins la nostra música, les composicions d'aquest gènere d'Albeniz i de Granados ens semblen el precedent amb el qual poden relacionar-se les noves danses de Samper, en una mena de filiació legítima que no significa pas, per altra banda, la seqüència deliberada d'uns determinats models, per part del compositor.

R. G.

Francesc Martorell

Serà probablement poc conegut, en general, quants motius tenim també els músics per a plorar la pèrdua de Francesc Martorell.

Com a president de la subponència de Música del Consell de Cultura de la Generalitat, ell ha tingut una intervenció principal en totes les tasques que aquella ha realitzat d'ençà de la seva fundació. Poques són, fins ara, les que han pogut transcendir al públic. Una de les més importants, sens dubte, ha estat la institució dels premis musicals oficials de la Generalitat de Catalunya. Altres estudis i treballs referents a aspectes importants de la cultura musical catalana, com la música a l'escola, el Conservatori de Música, els projectes relatius al funcionament permanent d'una orquestra simfònica i els relatius a l'organització musical d'una emissora catalana de radiodifusió, no han pogut ésser duts encara a un estat pràctic. En tots aquests treballs la lúcida intel·ligència de Francesc Martorell i aquella seva tan personal finor de seny tenien sempre un valor orientador inapreciable.

Els que han tingut l'honor de col·laborar amb ell en aquestes tasques senten en buit irreparable que deixa la seva personalitat com una pèrdua de les més doloroses per a la nostra cultura.

ROBERT GERHARD

—No us escarrasseu, company. Aquí teniu la clau, però amb la condició que entreu vos primer.

(The Razzle, Nova York)

Els objectes d'argenteria i agençament de Georg Jensen

Les cases Georg Jensen, com les fàbriques Ford en un altre sentit i finalitat, han arribat a crear arreu d'Europa on la civilització hi té almenys un peu, una forma de gust modern i d'estètica decorativa amb un impuls prou considerable perquè avui hom

gràcia de no donar-ho a comprendre si es pren per punt de partida la importància en grandària de la fatxada.

La Georg Jensen barcelonina ofereix al vianant l'espectacle depuradíssim de la casa. No té, per arribar a aquesta impressió, cap

i del bo en una immillorable compenetració. Iniciades amb la destinada a l'exhibició de l'argenteria Jensen, totes elles obtenen la seva justa importància i sumptuositat, paral·leles a les troballes artístiques del famós orfebre danès, insigne renovador del seu ofici.

Es molt natural que en aquesta casa en la qual el nom de Jensen fa de fons a la gamma nombrosíssima de totes les especialitats artístiques exposades, assumeixin les seves peces un lloc de privilegi. Això per dos motius: per la raó anteriorment exposada i pel valor intrínsec d'aquelles peces.

Jensen, manufacturer d'argenteria, no és de lluny l'home de fàbrica al qual les exigències industrials han arribat a diluir la personalitat. Ben al contrari, ha reeixit en tot moment a imposar a aquelles exigències els matisos inabables de les seves creacions. Així, Jensen, fabricant en gros i venedor en gros, ha prosseguit com l'artífex llegendari prestant el caliu de l'amor a l'ofici i les ansies del gran artista a tot el que ha anat portant a la vida i ha estat possible que la continua superació a què s'ha sotmès es fes digna de donar-li via lliure als més importants Museus del món.

A la botiga del Passeig de Gràcia aquest esperit infatigable, heroi de l'art i de la indústria, hi és present com a tot arreu per on ha passat amb la seva flama immarcescible. Les vitrines plenes de la seva argenteria excepcional, velles tècniques portades

Quan les porcellanes, a través d'abusos estilístics i de malentesos formats precisament per la moda que les impellí a aparèixer tenen l'aspecte una mica cansat que ha recaigut damunt totes les coses exacerbades, aquestes obres de Bing-Gröndah, exac-

ment posada en ordre artístic queda esplèndidament sobrepujada pel marc que se li ha donat. La gerència de la Jensen barcelonina ha tractat els materials en ella compilats amb una enorme cura de decorador modern. A cada objecte li ha creat un ambient

A dalt: El saló blau de la Jensen barcelonina, amb ceràmiques alemanyes. — A baix: Aspecte parcial de l'exhibició de vint-i-cinc taules parades

pugui entendre's en parlar de l'estil Jensen i dels seus derivats.

A Barcelona aquest fet s'ha produït també normalment.

El centre d'irradiació de la influència jensenística a la nostra ciutat parteix des de la botiga del Passeig de Gràcia, 62, que té la

dels elements extraordinaris que molt sovint s'imposen per a fer adonar al públic d'una casa determinada.

Amb això i amb la tradició i amb la seguretat de poder satisfer tots els gustos depurats, la Jensen obre les seves sales ininterrompudes a la voracitat dels amants del bell

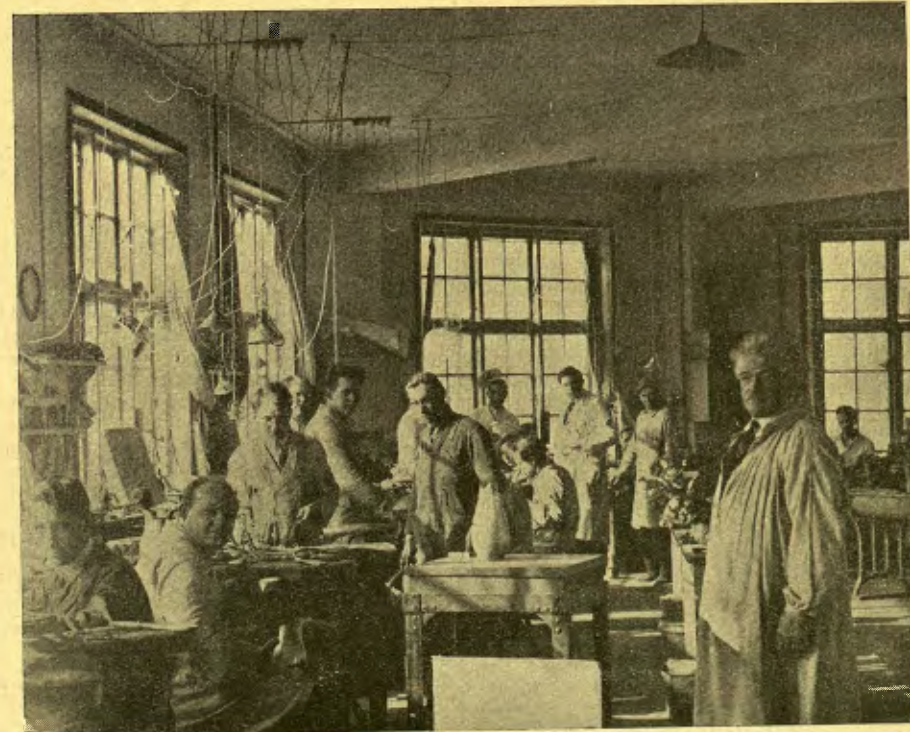

Porcellana de Meissen

a l'esperit d'avui, són un testimoni constant de la significació de Jensen en el nostre segle.

Com a digna successió d'aquesta secció d'argenteria, la Georg Jensen exposa les porcellanes de la manufactura nacional Bing-Gröndah, de Copenhaguen.

Es una fastuosa aliança d'enginy, de bon gust i de tècnica que eleva a l'impossible la rapidesa en l'elecció.

Georg Jensen i els seus deixebles

tament com les seves companyes de la Staatliche Meissen, de Berlín, que així mateix ocupen tota una altra secció de la casa, conserven tots els encisos clàssics d'aquesta bella matèria.

Porcellana de Copenhaguen

L'apartat dels vidres gravats i tallats és un dels més brillants de la casa. En ell les nobles qualitats i els grans efectes assolits a les manufactures txeques concedeixen la prestància artística del vidre d'aquella nacionalitat, fent-ne un element de distinció insuperable posat a l'abast de tothom.

La realitat de la bellesa d'aquest establi-

i li ha donat aquell aire sense el qual és possible de rebaixar els valors propis.

La instal·lació per a les porcellanes alemanyes és una de les realitzacions més escaients que hem pogut presenciar. De color, d'estructura general i d'il·luminació, pren caràcters de la sòlida perfecció que només l'art modern pot aconseguir.

La més clara demostració de l'esperit de bon gust de la casa queda reflectida en la sala de fons de l'establiment, en la qual s'ha muntat la joia compendi de la casa: les vint-i-cinc taules parades.

Aquesta és la reunió integral de les diverses facetes de la Jensen. Damunt les vint-i-cinc taules, prenen encara més interès els objectes escampats en les diverses seccions. Vista la funció de cada u i examinat el seu efecte s'acorda reconèixer la qualitat de meravellós d'aquest acoblament que exposa i defineix amb inesborrable exactitud les mil fantasies estètiques que pot produir l'agençament d'una cosa artísticament i socialment tan important com és la taula parada.

A remarcar d'aquesta darrera secció de la casa és el fet que tots els elements que fan dels sobres de taula un bosc pobladíssim d'encerts d'oficis, són creacions especials de la direcció, pensades amb els climes morals del nostre país. I per si aquesta raó no fos suficientment garantida, cal retreure que també hi hagin fet posar d'acord l'economia.

F. G.